

De som pratar om de andra

En undersökning av Aktuellts studiodebatter
om invandrings- och flyktingfrågor

Journalistisk arbetsdel

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JMG, Institutionen för journalistik, medier och
kommunikation
Malin Ekerstedt
Examensarbete i journalistik 22,5 hp, HT 2016
Handledare: Tomas Odén

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Ulf Johansson, ansvarig utgivare för Aktuellt. Foto: SVT

Mattias Karlsson (SD), programledare Pelle Nilsson och Anders W Johnsson (C) i en debatt i Aktuellt som blev så kontroversiell att den ledde till ett avståndstagande från redaktionen dagen efter.

SVT, debatten och människors värde

”Ni släppte in tiotusentals potentiella sexualförbrytare och terrorister som inte hade giltiga ID-handlingar!”

Det är i slutet av en studiodebatt i Sveriges Televisions nyhetsprogram Aktuellt. Mitt emot varandra står Mattias Karlsson och Anders W Johnsson, gruppleadare i riksdagen för Sverigedemokraterna (SD), respektive Centerpartiet (C).

Det är den Sverigedemokratiska politikern som kommer med utspelet. ”Ni” syftar på den förra Alliansregeringen och de ”tiotusentals potentiella sexualförbrytarna och terroristerna” refererar till dess migrationsöverenskommelse med Miljöpartiet.

Men debatten har inte handlat om flyktingpolitik, utan om avskedade SD-tjänstemän med misstänkta kopplingar till Ryssland. Kanske är det därför varken motdebattör eller programledare reagerar

och diskussionen bara fortsätter i tidigare spår?

FÖLJANDE KVÄLL rullar Aktuellt-sändningen som vanligt, till just innan det är dags för vädret och hej då. En av programledarna vänder sig mot kameran och börjar läsa upp vad hon kallar ”ett förtydligande”. Med hänvisning till gårdagskvällens debatt lyder det:

”I replikskiftet gick Mattias Karlsson till hård attack mot den förra Alliansregeringens politik och han sa bland annat då, med hänvisning till Anders W Johnsson, att ni citat ”släppte in tiotusentals potentiella sexualförbrytare och terrorister”. Detta uttalande utgör en generalisering av i detta fall gruppen nyanlända flyktingar och asylsökande. Det här strider mot principen om alla människors lika värde och mot bakgrund av det här så

vill Aktuellt understryka att redaktionen till fullo tar avstånd från detta uttalande.”

Det hör inte till vanligheterna att ett nyhetsprogram i Sveriges Television känner sig tvunget att på det här sättet distansera sig från en riksdagspolitikens uttalande i direktsändning. Senaste gången det inträffade var för några år sedan, men vi återkommer till det senare. Vad var det då som gjorde att Aktuellt reagerade så här starkt nu?

FÖR ATT FÖRSTÅ måste vi först ta en omväg kring kapitel 5 i Radio- och tv-lagen, där det står att programverksamheten i det vi kallar public service, som helhet ska ”präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde”. Inte så uppseendeväckande kan tyckas, vem skulle inte ställa upp på demokrati och att

alla har samma värde? Det rent konkreta problemet blir dock: var sätter man gränsen?

– Direkt efter sändningen började redaktionen resonera kring det Mattias Karlsson sagt, och dagen efter pratade vi om det hela dagen, vad vi skulle kunna göra, säger Ulf Johansson.

Det är några månader efter den där septemberkvällen. Vi sitter i ett litet mötesrum omgivna av skarpt vita whiteboardtavlor, i en korridor i anslutning till det öppna kontorslandskap där Aktuellt-redaktionen huserar. Sedan några år tillbaka är det Ulf Johansson som är ansvarig utgivare för programmet och den som bestämmer om den där gränsen. Och det var han som fattade beslutet att den överträdde den här gången. Men hur man sedan skulle tackla situationen var inte helt klart.

– Först satte vi en reporter på att försöka se om det gick att göra en uppföljning. Men det var en för komplicerad fråga för att kunna göra ett reportage eller liknande och då bestämde jag att vi åtminstone måste markera mot den där svepande formuleringen, säger Ulf Johansson.

MENINGEN ÄR ANNARS att det aldrig ska gå så långt. Sägar en debattör något tvivelaktigt ska programledaren följa upp och ifrågasätta det direkt, oavsett om det är utslängt i affekt eller verkar misstänkt planerat. Men det är inte alltid lätt att hålla reda på alla utspel.

– Det här var ju förmodligen väldigt väl uttänkt. Vi har sett det även i andra sammanhang. Det kan naturligtvis vara andra partier också, men SD har gjort det ett par gånger, även om det här var det mest graverande. Man närmar sig slutpunkten och

programledaren har redan börjat fundera på nästa steg, då slänger de in en sådan här formulering. Och då borde redaktören ha ropat i programledarens öra ”Vänta nu, stanna upp lite!”, men det skedde inte.

Några snabba sekunder och ett uttalande som misstänkliggör tiotusentals människor råkar slinka förbi. Samtidigt handlar det ju bara om en enda mening, är det egentligen så mycket att bli upprörd över?

2012 SKEDDE ETT trendbrott. Från att ha fört en ganska dold tillvaro, seglade plötsligt integration och immigration upp som nummer fyra på svenska folkets lista över viktiga samhällsfrågor i den nationella Samhälle Opinion Medier (SOM)-undersökningen. Tre år senare hade dessa frågor tagit över förstaplatsen och med god marginal

knuffat bort de senaste 15 årens vinnare: skola, arbetsmarknad och sjukvård. Att svenskarna lyssnar när det pratas invandring är med andra ord ganska troligt.

Samtidigt ligger enligt samma undersökning public service i ohotad topp över de medier som allmänheten har störst förtroende för. I första hand är det innehållet i SVT som man litar på, följt av Sveriges Radio. Båda ligger långt före trean och fyran, den lokala morgontidningen och TV4.

Slår man ihop dessa båda fakta och kryddar med att det var 449 000 personer som hade bänkat sig framför Aktuellt den där septemberkvällen, blir den där enda lilla meningen lite mer komplicerad. Många människor tittar på Aktuellt, och de litar på att det som sägs där stämmer.

– **VI HAR ETT** stort ansvar att faktagranska, att vara så förberedda och pålästa så att vi kan agera tydligt när något inte är sant, säger Eva Landahl, programchef på SVT Nyheter och ansvarig för ett pågående projekt för att utveckla de direktsända debatterna.

I det här fallet menar hon att det var viktigt att reagera eftersom Mattias Karlsson påstod någonting som inte var korrekt.

– Om man analyserar det han sa, så innehåller det ju något vi inte kan veta. Vi kan prata om människor som är dömda eller vi kan prata om människor som har blivit anmälda för olika brott, men vi kan inte påstå att människor har egenskaper

eller gör vissa saker innan de har gjort det, förtydligar hon.

Även hon hade föredragit att uttalandet hade fångats upp direkt i studion.

– När vi läste upp avståndstagandet dagen efter på det sättet fick det ju ytterligare exponering och det var inte så bra. Vi har pratat rätt mycket i efterhand om det, hur vi hade kunnat göra det på ett mer begripligt och publikt sätt.

ATT MÄNNISKORS lika värdeprincipen skapar mycket diskussion inom olika delar av SVT, vittnar även Ulf Johansson om.

– Jag har pratat med programetik efteråt, de som hjälper mig med anmälningar till Granskningsnämnden som vi ska yttra oss om och de tycker att vi inte hade behövt gå så långt i vårt avståndstagande. Nu dunkade vi ju in det, ”vi tar avstånd från den här typen av...”. Så vi kommer att jobba vidare med hur vi ska hantera den typen av situationer, säger han.

Anmälningar ja, de förekommer flitigt om än kanske inte alltid i så stora tal. Fyra personer anmälde Mattias Karlssons uttalande, medan över tre gånger så många, 13 stycken, anmälde Aktuells genmäle. De senare ansåg att det bröt mot en annan regel som public service har att förhålla sig till, den om saklighet och opartiskhet, och att Aktuellt genom sin reaktion inte behandlade Sverigedemokraterna rättvist. Ulf Johansson kon-

staterar att människor som sympatiserar med partiet ofta är aktiva i sådana här fall.

– Men det är verkligen polariserat med rakt motstående anmälningar. Precis som det har blivit i politiken. Och det påverkar ju även situationen i direktsändning. Det finns olika typer av saker man måste bemöta, men om det handlar om alla människors lika värde så är det en dimension som jag tycker har förstärkts på senare tid. Beroende bland annat på Sverigedemokraterna, eftersom de ibland använder formuleringar som andra inte skulle göra.

EVA LANDAHL HAR samma uppfattning. Med många års erfarenhet av SVT:s nyhetsprogram, bland annat som tidigare ansvarig utgivare för just Aktuellt, kan hon bara påminna sig ett tidigare tillfälle när man aktivt har gått in och tagit avstånd från något som sagts i sändning, med hänvisning till principen om människors lika värde. Även då gällde det Sverigedemokraterna. Det var i en sändning i SVT Nyheter Forum från partiets landsdagar, där ett tal från SD:s nuvarande rättspolitiska talesperson Kent Ekeröth innehöll så grova uttalanden om muslimer att de bedömdes som omöjliga att släppa igenom okommenterade.

Men för det mesta är inspelen betydligt mer subtila. Som i en debatt i Aktuellt 20 oktober 2016 om hur EU ska hantera en

allt starkare EU-kritisk opinion. Frågan om den gemensamma asylpolitiken blir snabbt huvudtemat och Kristina Winberg, ledamot för SD i EU-parlamentet, som står på ena sidan bordet säger bland annat att ”70 procent av dem som kommer är inte flyktingar, det är ekonomiska migranter som är lycksökare”. Det sker i slutet av debatten och blir inte upplockat av motdebattör eller programledare.

SD:s presstjänst vet inte var Kristina Winbergs uppgift om 70 procent kommer ifrån. De tror att det möjligtvis är en felsägning och att hon syftar på ett uttalande från EU-kommissionens förste vice ordförande Frans Timmermans från januari 2016 om att icke publicerade siffror från den Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån Frontex visar att 60

procent av de flyktingar som kommer till EU har ekonomiska skäl till sin flykt.

OCH SÅ ORDET ”lycksökare”. Enligt Bonniers svenska ordbok står det för en ”person som vill komma upp sig i livet (på mer eller mindre hederligt sätt)”. Kanske inte något man skulle vilja kallas, men inte i närheten av att bryta mot någon människovärdes-princip.

Eva Landahl understryker också att det inte är ett uttalande som skulle vara aktuellt för SVT att ta avstånd ifrån. Däremot menar hon att det hade kunnat följas upp direkt.

– Det hon gjorde var ju att göra en förskjutning kring ordet flyktingar mot att kalla alla migranter och så lägger hon till lycksökare, det vill säga att hon ger ordet en lite suspekt eller negativ

innebörd. Man hade kunnat ställa en motfråga där, ”Du säger att så många som 70 procent av dem som tagit sig över Medelhavet inte är flyktingar?”.

Eva Landahl påpekar att hon tror att fenomenet i sig gäller många politiker, att de ibland drar till med något i stunden som inte har full bäring.

– Men då är det inte på områden som vi har ett speciellt ansvar för att markera avstånd ifrån. Sverigedemokraterna vill ju ofta lyfta de här aspekterna och de får också ett ganska stort genomslag när de gör det, säger hon.

Malin Ekerstedt

Fotnot: Tidningen har vid upprepade tillfällen sökt SD för en kommentar, men de har inte återkommit.

Dags att kontrollera sanningen?

I en intervju i Svenska Dagbladet i december 2016 säger Sverigedemokraternas (SD) partiledare Jimmie Åkesson att han ”har svårt att lita på medier överhuvudtaget”. När SVT Aktuellt gör en uppföljning, förklarar partisekreteraren Richard Jomshof att medierna ”inte varit opartiska och objektiva” i sin rapportering om SD.

Inte har de bevakat invandringen rätt heller. ”De där reportagen var ofta vad jag brukar kalla nästan snyftreportage, där man verkar vilja förmedla en högst subjektiv bild”, säger Richard Jomshof om mediernas rapporter under hösten 2015, när antalet människor på flykt som sökte sig till Europa ökade snabbt.

Han påpekar hur viktigt det är att det som sägs i public service är sant. Därför vill SD utöka Granskningsnämndens resurser så att den ska kunna kontrollera olika påståenden som görs i SVT-program.

Jag återkommer till rapporteringen om invandrare, men först, hur felbehandlade är egentligen SD? Ser man till forskningen kring valrörelsebevakning var SD både inför valet 2010 och valet 2014 tredje största parti när det gällde uppmärksamhet i medierna, bara slagna av Socialdemokraterna och Moderaterna. Mycket som skrevs om dem var negativt, men i det räknas till exempel in skandaler inom partiet och kritik från andra partier angående deras förslag. Frågan är om egna missförhållanden och det faktum att andra inte håller med en, kan räknas som att utsättas för en osaklig bevakning?

Vi gick ett steg till och undersökte en av de medieplattformar som når ut till flest svenskar, SVT Aktuells studiodebatter som har ett återkommande tittarantal på över 600 000. Under fyra år – mars 2012 till mars 2016 – hölls

där 51 debatter med sammanlagt 102 debattörer i SD:s profilfråga, invandring/flyktingar. Mars 2012 till svenska valet i september 2014 deltog SD med 14 procent av debattörerna. Från valet 2014 och fram till mars 2016 var siffran 8 procent.

Det senare kan tyckas lite lågt, i alla fall i jämförelse med SD:s valresultat 2014 på 12,8 procent. Samtidigt har andra partier börjat svänga i sin invandringspolitik och SD är inte längre ensamma om att representera en viss sida åsikter, vilket förstås påverkat debattinbjudningarna.

Partiets 14 procent deltagare innan valet 2014 var desto högre, särskilt med tanke på SD:s dåvarande representation i riksdagen på 5,7 procent. Tittar man specifikt på valåret 2014 var de med i hälften av alla debatter som hölls fram till valdagen. Utifrån detta kan man konstatera att SD har fått gott om utrymme att argumentera för sin politik, inte minst med tanke på partiets täta medverkan månaderna innan svenska folket gick till valurnorna.

Hur var det då med medias bevakning av invandring? Jag frågar journalistikprofessorn Jesper Strömbäck som svarar att ”bilden som ges i debatten ibland av att medierna bara lyfter upp det positiva med invandring och inte lyfter upp det negativa är dels sakligt felaktig och dels strider den mot allt som vi vet om hur nyhetsjournalistiken fungerar” – det senare med hänvisning till att medier favoriserar negativa nyheter över positiva.

Det finns alltså ingen faktagrund för att medierna skulle bevaka den här typen av frågor på ett ”högst subjektivt sätt”. I alla fall inte med en positiv vinkling.

Jag kan bara konstatera att jag håller med Richard Jomshof, det är mycket viktigt att sådant som påstås i public service stämmer.

M.E

– Vi har ett stort ansvar att faktagranska, säger SVT Nyheter programchef Eva Landahl. Foto: SVT.

Ytterkanterna tar plats i invandringsfrågor

Som public service-bolag med uppdrag att vara sakligt och opartiskt, har Sveriges Television ögonen på sig som få andra medieaktörer. Ofta kommer kritik från både höger och vänster att den andra sidan får mycket mer utrymme i sändningarna.

Så hur ligger det egentligen till? Vi tog en närmare titt på debattinslag i två ämnen med stor sprängkraft – invandring och miljö.

Som ett av få nyhetsprogram både i Sverige och internationellt har SVT:s Aktuellt ofta korta direktsända debatter i studio för att diskutera dagsaktuella frågor.

Men vilka deltagare redaktionen väljer att ha med vållar i sig en hel del debatt, särskilt i ämnen som engagerar många och där polariseringen mellan de olika sidorna är stor. För det är en viktig plattform det handlar om, med tittarsiffror som återkommande ligger över 600 000.

Studiodebatter i Aktuellt

Finns det då något belägg för att vissa partier favoriseras? Vår undersökning omfattar studiodebatter i Aktuellt från mars 2012 till mars 2016 i de nämnda frågorna, och utifrån dem blir svaret: Nej, riktigt så enkelt är det inte.

Först och främst är det stor skillnad

i hur mycket utrymme själva ämnena fått. Frågor kring invandrare och flyktingar debatterades 51 gånger under de fyra åren, att jämföra med sex gånger för miljö och klimat.

– Jag skulle säga att det beror på att vi till stor del slutat debattera frågan om det pågår en klimatförändring, att bedömningen är att det inte handlar om åsikter längre utan är vetenskapligt bevisat. Sedan är ju nästan de flesta överens om att insatser måste bygga på internationella överenskommelser och då är det de tillfällena som är mest viktiga att lyfta, säger Ulf Johansson, ansvarig utgivare för Aktuellt, och hänvisar bland annat till redaktionens bevakning av klimatmötet i Paris 2015.

Av de sex miljödebatterna var Miljöpartiet (MP) och Moderaterna (M) med vid två tillfällen var och Centerpartiet (C) vid ett. Inga fler partier deltog, utan övriga debattörer kom från olika typer av (intresse)organisationer, som Naturskydds-föreningen och Avfall Sverige.

Fler människor på flykt

Frågor kring invandring och flyktingar debatterades däremot desto oftare, vilket förstås har sin grund i ökningen av antalet människor på flykt, både globalt och till Europa. Vilket i sin tur bland annat be-

ror på kriget i Syrien som startade under 2011. Från blygsamma fem respektive en debatt i Aktuellt under de två första åren av den undersökta perioden, ökade antalet till tolv stycken år tre och hela 33 stycken år fyra (Figur 1).

Enligt Ulf Johansson bestäms ungefär hälften av debattämnen utifrån planerade satsningar hos redaktionen, till exempel olika reportageserier, vilka avslutas med ett studiosamtal.

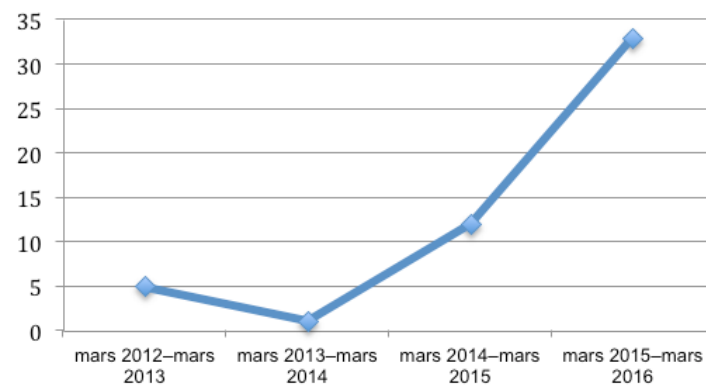
– I övrigt har vi ambitionen att ha en debattfråga som så att säga har exploderat den dagen. Om vi lyckas få de mest aktuella personerna i nyhetsflödet till Aktuellt-studio så uppstår det ofta fler nyheter i livedelen i sig, det är ett väldigt intresse från andra medier kring de saker vi gör, säger han.

Värderingar fungerar bäst

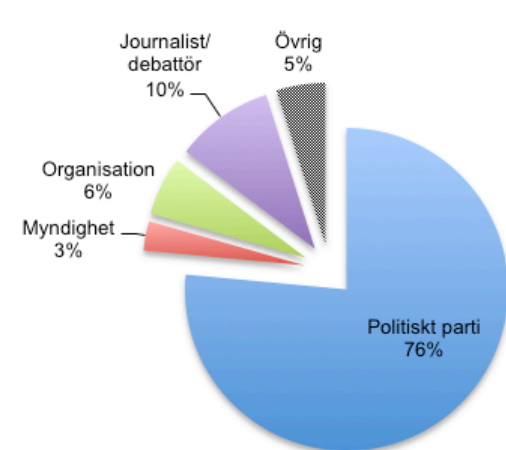
Anders Holmberg, programledare på Aktuellt, utvecklar:

– De debatter som fungerar bäst handlar om värderingar, inte tekniska lösningar på problem. Det är till exempel svårt för tittaren att ha en uppfattning om huruvida flygskatten påverkar utsläppsrätterna inom EU, ifall debattörerna står och säger helt olika saker. Men säger de helt olika saker angående om Sverige ska ta ett ansvar för människor på flykt från

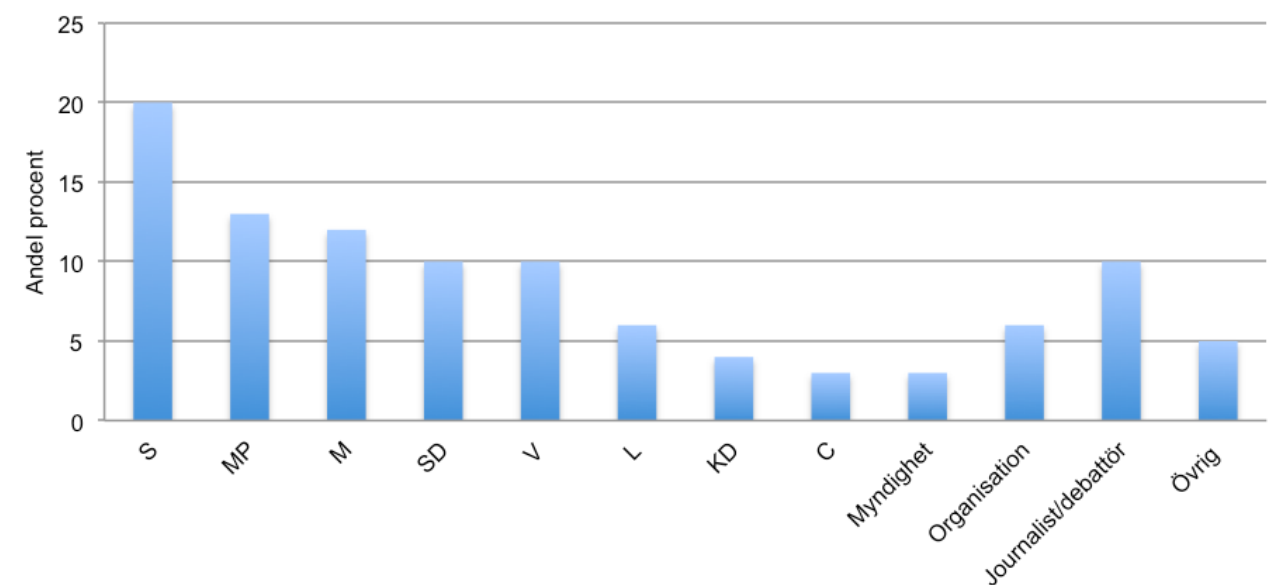
Figur 1: Debatter om invandrings- och flyktingfrågor i Aktuellt. Antal per år.

Figur 2: Deltagare i Aktuells debatter om invandrings- och flyktingfrågor, mars 2012–mars 2016 (procent)

Figur 5: Debattörer i invandrings- och flyktingfrågor i Aktuellt, mars 2012–mars 2016 (procent)

Syrien, så är det en fråga där tittarna själva har värderingar och kan känna efter, vad tycker jag är rätt här?

En stor majoritet av dem som bjöds in till debatter om invandrings- och flyktingfrågor var politiker. Av 102 debattörer kom 76 procent från ett politiskt parti, tio procent var mediepersoner, som politiska redaktörer eller ledarskribenter från de större tidningarna, medan sex procent representerade organisationer, inklusive sådana som företräder flyktingar och invandrare. Tre procent var myndighetsrepresentanter och resterande fem procent hamnade i kategorin övriga (Figur 2).

Högsta ansvaret

När det gäller uppdelningen mellan partierna följer den i stort deras storlek i riksdagen, med viss överrepresentation för det parti som för tillfället haft det högsta ansvaret för frågorna. Efter valet 2010 var det Liberalerna (L) – dåvarande Folkpartiet – genom integrationsminister Erik Ullenhag.

Efter valet 2014 är det framför allt MP som stuckit ut. Utifrån sin regeringsställning och därtill kraftiga svängning i flyktingfrågan, har de ansetts så intressanta att ha med att 14 procent av debattörerna kommit från dem. Att jämföra med partiets valresultat 2014 på 6,8 procent (Figur 3+4).

Intressant blir det också om man vänder blicken mot ytterkanterna. I debatterna före valet 2014 hade Vänsterpartiet (V) 18 procent av debattörerna och

Sverigedemokraterna (SD) 14 procent, trots att båda partierna hade en betydligt lägre andel riksdagsmandat och ingen större politisk makt i frågorna.

För valet 2014 innebar det till exempel att SD var med hälften av alla gånger som invandring och flyktingar debatterades.

Efter valet 2014 har dock V:s deltagande mer än halverats, medan SD fortsatt är fjärde mest förekommande parti. Att SD varit med så pass mycket beror enligt Ulf Johansson på att de under lång tid drev en helt egen linje i dessa frågor. Därför, menar han, var det journalistisk motiverat och även intressant för debatten att de fick argumentera för sin inställning.

– Sedan när alla svängde [under senhösten 2015 reds. anm.] blev det en ny situation, när ett antal partier närmade sig Sverigedemokraterna och Centerpartiet blev ett parti på Allianssidan som stack ut. Nästan mer likartat med Vänsterpartiet, säger Ulf Johansson.

Inte ökat trots annan linje

Någon stor ökning i andelen debattörer från C och V går dock inte att se hittills. Från beslutet om att införa gränskontroller (november 2015) till november 2016 hade dessa båda partier fem respektive nio procent av debattörerna.

Att de nu driver en annan linje än övriga partier i invandrings- och flyktingfrågor har alltså inte riktigt gett dem samma utrymme som SD fick när de var ensamma om sin hållning. I alla fall inte om man

Anders Holmberg. Foto: SVT.

ser i förhållande till riksdagsmandat där C och V nu har 11,8 procent tillsammans, medan SD före valet 2014 låg på 5,7 procent i riksdagen men hade 14 procent av debattörerna.

Överdrivet utrymme

Ett problem i samband med debattinslag är att åsikter som ligger åt det extrema hållet kan få ett överdrivet utrymme.

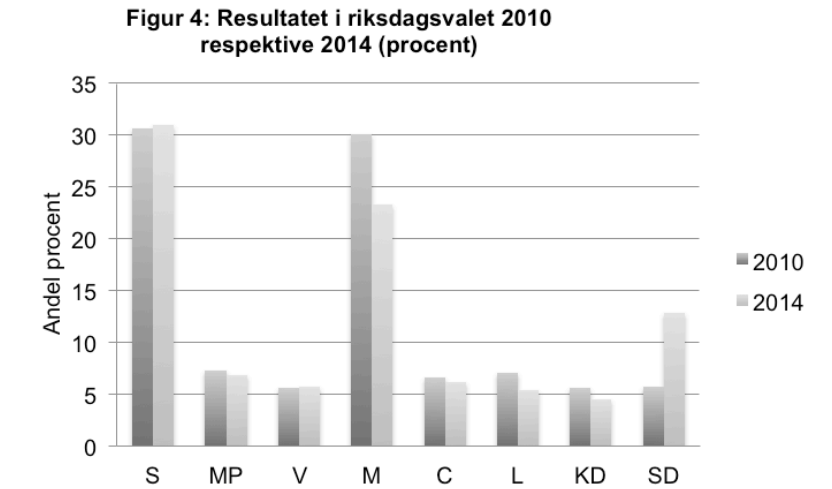
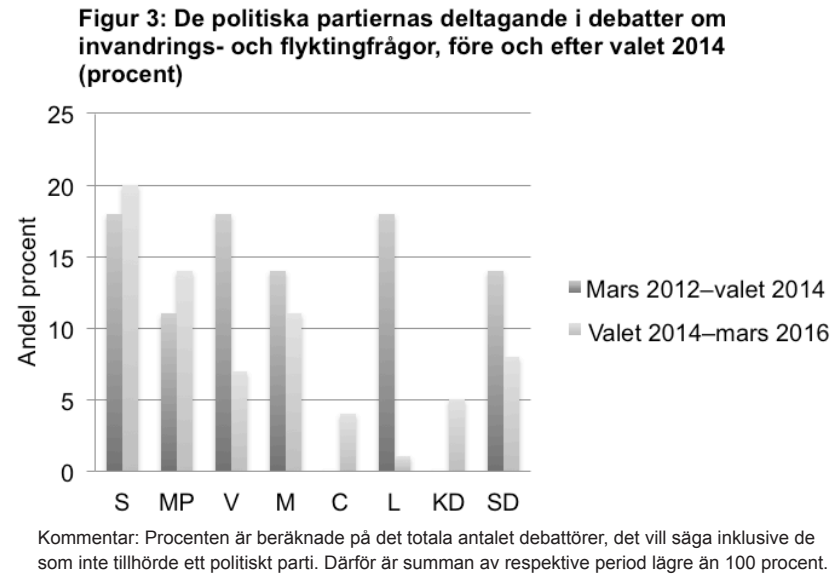
Jesper Strömbäck. Foto: Göteborgs universitet.

Till exempel var det länge vanligt att bjuda in personer som förnekade människans negativa inverkan på klimatet till miljödebatter, även efter att en stor majoritet av den internationella forskarexpertisen hävdade något annat.

Tydliga motståndare

– Det finns några saker som är genomgående i all journalistik och en av dem är polarisering. Man vill ha tydliga motståndare till varandra och det tenderar att gynna dem som har mer extrema ståndpunkter, förklarar Jesper Strömbäck, professor i journalistik vid Göteborgs universitet, med forskningsbakgrund i bland annat politisk kommunikation, nyhetsjournalistik och medieeffekter.

Enligt honom blir konsekvensen att människor får en sämre heltäckande bild av politiken, samtidigt som det

uppmuntrar partier att inta ännu mer polariserade ståndpunkter för att öka sina chanser att synas och höras.

Fördelar med konflikter

Men Anders Holmberg ser även fördelar med att visa upp skarpa konflikter.

– Om det ska vara en poäng att ha en debatt så vill man ju att det ska finnas tydliga motsättningar. Vi rör oss ändå inom det parlamentariska systemet och är det så att det finns en åsikt som är representerad av Vänsterpartiet på ena sidan och kanske Sverigedemokraterna på den andra så är det en poäng att belysa att så här stor är spännvidden. Sen kan man säga att man inte i den debatten skildrar hela skalan, men jag tror att det blir mer intressant och spännande för tittaren, säger han.

Det är lätt att förstå varför kritiken

om partiskhet hos SVT dyker upp. I ett kortare tidsperspektiv visar vår undersökning att vissa partier kan få mer utrymme än andra. I debattinslag finns det också en tendens att särskilt lyfta fram dem vars åsikter ligger längst ifrån övrigas.

Men sett över hela den undersökta fyraårsperioden, jämnar partiernas deltagande i stort sett ut sig (Figur 5). Aktuellt-redaktionen för också egen statistik för att kontrollera att man ligger rätt till.

– Det viktigaste är inte att vi vecka för vecka ligger exakt i representation i förhållande till partistorlek, men vi måste se över tid att vi har en hyfsad balans. Vårt sändningstillstånd bygger ju på opartiskhet, konstaterar Ulf Johansson.

MALIN EKERSTEDT

Skev mediebild inför valet

2014 inföll ett så kallat supervalår, då svenska folket röstade både nationellt och till EU-parlamentet. En fråga som fick stor uppmärksamhet i båda valrörelserna var invandringspolitiken. Men särskilt nyanserad var den inte och i det hade medierna ett stort ansvar, visar aktuell forskning.

– Man tog en av de globalt stora frågorna och reducerade den till en fråga om vi ska ta emot fler eller färre invandrare, säger Mats Ekström, professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Göteborgs universitet.

Tillsammans med en grupp andra forskare runtom i Europa har Mats Ekström studerat hur tv-kanaler i fem EU-länder rapporterade om valet till EU-parlamentet under de tre veckorna närmast före valdagen i maj 2014. I Sverige visade det sig att just ämnet människor på flykt och migration fick extra uppmärksamhet.

– Det var uppenbart att mediedebatten kring invandringsfrågor såg annorlunda ut här jämfört mot de andra länderna. Den organiserades som en polarisering mellan å ena sidan Sverigedemokraterna och å andra sidan hela det politiska etablissemangen, säger Mats Ekström.

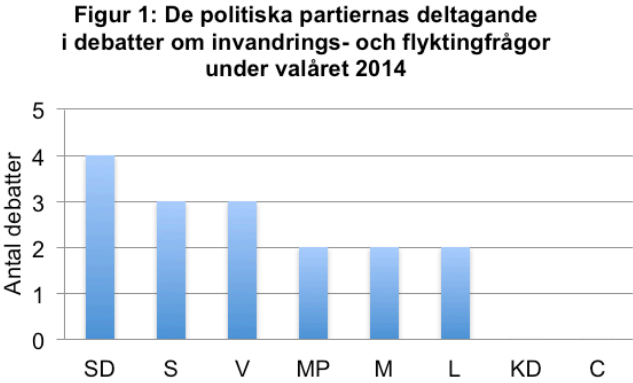
Samtidigt gjorde man frågan endimensionell, menar han, genom att nästan uteslutande fokusera på hur många som skulle få komma till EU och Sverige – istället för att till exempel låta de partier som stod bakom en generösare migrationspolitik (vid den tidpunkten alla utom Sverigedemokraterna) argumentera för hur en sådan politik bäst skulle genomföras.

– Man förenklade och förminskade något politiskt komplicerat. Dessutom skapade man precis den diskurs som den politiska populismen företräder, att det här är en fråga om folket mot eliten, säger han.

Uppmanade till nyansering

När Mats Ekström sedan såg samma tendenser upprepas under valrörelsen inför det svenska valet, mynnade hans iakttagelser ut i en debattartikel publicerad i Svenska Dagbladet 21 december 2014. Där uppmanade han journalister att nyansera sin bevakning och politiker att ”förändra (...) det offentliga samtalet om migration istället för att bombardera SD med anklagelser om rasism.”

En undersökning av SVT:s nyhetsprogram Aktuellt studidebattinslag om invandring och flyktingar som vi

genomfört, stödjer bilden av att Sverigedemokraterna (SD) fick ett stort utrymme i dessa frågor under 2014. Av de åtta debatter som hölls från början av året och fram till svenska valet i september, var SD med i hälften, det vill säga 50 procent. Vilket kan jämföras med partiets dåvarande 5,7 procent i riksdagen.

Att Aktuellt-redaktionen gärna lyfte ytterligheter i de här frågorna märktes även i en hög representation av partiet längst ut på andra kanten, Vänsterpartiet, som var med i tre av debatterna. Centerpartiet och Kristdemokraterna deltog däremot inte i en enda (Figur 1).

Genomtänkt beslut

Ulf Johansson, ansvarig utgivare för Aktuellt, förklarar att deras val av studidebattörer när det gällde invandring var ett noga genomtänkt redaktionellt beslut.

– I det läget hade Sverigedemokraterna en egen linje i den frågan och då tycker vi att den är intressant att höra i debatten. De tillfällen när de inte var med hade vi säkert debatter med lite annan infallsvinkel än ”ska vi ha en generös flyktingpolitik eller inte”. Många är upprörda över att vi ger Sverigedemokraterna så mycket utrymme, men jag tycker det är en rimlig journalistisk hållning, säger han.

Samtidigt erkänner han att det kan vara bekymmersamt om partiet bara får prata om varför de vill ha färre flyktingar.

– Ett problem är ju att om de har hållningen att vi egentligen inte ska släppa in asylsökande är de ju inte heller svaret skyldiga hur vi ska lösa integrationen. Men jag tycker ändå att vi har försökt utkräva svar även på de frågorna från dem.

Uppföljande frågor

En djupare studie av några av de debatter där SD deltog, visar att han har delvis rätt. Vid några tillfällen ställde programledarna uppföljande frågor. Däremot var det få gånger de fick något svar. SD hade ett huvudbudskap som deras debattörer återkom till oavsett fråga: att flyktingar bör hjälpas i närområdet till krisen och inte i Sverige, eftersom det är mycket dyrare och mindre effektivt att göra det här. De förklarade däremot aldrig på vilket sätt det var dyrare och mindre effektivt, eller varför de var emot den både-och-lösning som motdebattörerna argumenterade för.

Nu är ju inte detta beteende unikt för SD, alla politiker har favoritpunkter som de gärna vill lyfta, oavsett sammanhang. En strategi som, enligt Ulf Johansson, blivit extra tydlig efter just 2014.

– Det var först i den valrörelsen vi upplevde att politikerna både ändrat strategi för debatterna och att de medietränats mer. Det gick mer och mer mot att de varken svarade varandra eller på frågor från programledaren. Vi har haft mycket diskussion om debattformatet sedan dess, om hur vi kan ge programledarna verktyg så de kan hantera när debattörerna agerar på det sättet, och om när det inte är läge att ha en debatt, säger han.

MALIN EKERSTEDT

Fotnot: Resultaten från forskarstudien kring EU-valrörelsen 2014 kommer att publiceras under våren 2017.

De som pratar om de andra

En undersökning av Aktuellts studiodebatter
om invandrings- och flyktingfrågor

GÖTEBORGS UNIVERSITET

JMG, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation

Malin Ekerstedt

Examensarbete i journalistik 22,5 hp, HT 2016

Handledare: Tomas Odén

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

HEMSIDESTEXT	3
1. INLEDNING	4
2. FRÅGESTÄLLNING	5
a) Undersökningarna	5
b) Journalistisk presentation	5
c) Diskussion kring frågeställningen	6
3. BAKGRUND	7
a) Forskning	7
b) Journalistiskt	10
4. AVGRÄNSNING	12
a) Kvantitativa undersökningen	12
b) Kvalitativa undersökningen	13
c) Journalistiska arbetet	14
5. METOD	15
a) Kvantitativ innehållsanalys	15
b) Kvalitativ innehållsanalys enligt ECA-modellen	17
c) Journalistiskt arbete	20
d) Likheter och skillnader i vetenskapliga och journalistiska metoder	23
6. ARBETETS GÅNG	24
a) Arkivmaterialet	24
b) Kodning kvantitativ del	26
c) Felaktigt urval – ämnet som försvann	27
d) Kodning kvalitativ del	29
e) Intervjupersoner	29
f) Svårigheter och misstag	31
g) Lärdomar	32
7. MÅLGRUPP OCH PUBLICERING	32
8. RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN	33
a) Resultat kvantitativa delen	33
b) Resultat kvalitativa delen	37
Datum	37
Längd	38
Inramning	38
Teman	39
Programledare	39
Programledarroll	39
Debattörer	39
Huvudbudskap SD	40
Huvudbudskap motpart	40
Catch-fraser SD	40
Catch-fraser motpart	41
Ton	41
Påståenden/anklagande undertext (riktade mot invandrare/flyktingar)	41
c) Resultatdiskussion	42
9. SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNING	47
a) Undersökningarna	47
b) Journalistiska presentationen	48
10. ETISKA OCH PUBLICISTISKA ÖVERVÄGANDEN	49
11. FRAMTIDA UNDERSÖKNINGAR	50
12. UPPHOVSRÄTTSLIGA FRÅGOR	51
KÄLLFÖRTECKNING	51
Skriftliga källor	51
Muntliga källor	53
Citerade	53
Icke citerade	53
Webbsidor	54

HEMSIDESTEXT

Frågor som handlar om immigration och integration har fått ett allt större utrymme, både på den politiska och mediala agendan och i människors medvetande. 2015 hamnade de högst när den svenska allmänheten fick uppge viktiga samhällsproblem.

Samtidigt är Sveriges Televisions (SVT) nyhetsprogram Aktuellt en av få arenor där politiker regelbundet får möjlighet att föra fram sina åsikter i direktsändning, via programmets studiodebattinslag som ofta förekommer flera gånger i veckan.

Det här arbetet sammanför dessa två faktorer genom att undersöka vilka debattörer som har medverkat i Aktuells debattinslag om invandrings- och flyktingfrågor under perioden mars 2012 till mars 2016. Studien gör också en djupdykning i elva debatter för att titta närmare på budskap, retorik och beteende hos Sverigedemokraterna, ett parti som visat sig innebära en hel del problem för SVT:s riktlinjer om människors lika värde.

Sett till hela fyraårsperioden stämmer partiernas procentuella debattdeltagande relativt bra överens med deras storlek i riksdagen. Men bryter man upp åren blir bilden lite mer komplicerad. Varför fick till exempel Sverigedemokraterna vara med i hälften av debatterna under valåret 2014? Varför hade Vänsterpartiet 18 procent av debattörerna innan valet 2014, men bara sju procent efter, trots att deras valresultat var nästan exakt detsamma? Och varför har Centerpartiet knappt deltagit alls?

Studien visar också att Sverigedemokraternas budskap hållit sig ganska lika genom åren, men skruvats upp ett snäpp sedan hösten 2015, då huvuddelen av de andra partierna började styra sin politik i samma riktning som dem.

1. INLEDNING

Från att ha varit en fråga som inte legat särskilt högt bland svenska allmänhetens politiska intressen, började integration/immigration från 2012 stiga bland de ämnen som människor uppgav var viktiga samhällsproblem. 1994-2011 fick frågan ett snitt på 13,5 procent, men 2015 var den uppe i 53 procent och hade med stor marginal seglat förbi tidigare topplisteämnena som arbetsmarknad (21 %), sjukvård (24 %) och skola/utbildning (29 %) (Ohlsson, Oscarsson & Solevid, 2016).

Att oron för hur Sverige ska hantera sin del av en global situation med tiotals miljoner människor på flykt påverkar allmänhetens inställning, är kanske inte så konstigt. Däremot glömmer man lätt hur stor roll medias rapportering också påverkar den allmänna inställningen i en fråga. Även många journalister värjer sig när det kommer till den egna makten och vilket ansvar den makten medför. Ofta hänvisar man till konsekvensneutraliteten, ett begrepp myntat av journalisten och författaren Erik Fichtelius under dennes tid som chef för Sveriges Radios Ekot, och som särskilt brukar nämnas i relation till public service (Häger, 2012). Det innebär kortfattat att ”nyheter som är sanna och relevanta ska publiceras utan hänsyn till konsekvensen i meningen vem som gynnas eller drabbas av nyheten” (Fichtelius, 2016, 16 jan). Samtidigt ska public service förhålla sig till den så kallade demokratibestämmelsen i Radio- och tv-lagen, vilken stipulerar att programverksamheten ska hävda ”det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet”. Särskilt svåra kan dessa två – vad som är sant och vad som går emot principen om människors lika värde – vara att hålla koll på i direktsändning. En reporter eller programledare har ju ingen möjlighet att i förväg förbereda sig på allt som deltagarna i till exempel en direktsänd debatt kan tänkas säga.

Själv började jag uppmärksamma en koppling mellan alla dessa trådar för några år sedan, när jag tyckte mig se en skevhet i de debatter kring invandring och flyktingar som hölls inom ramen för SVT:s nyhetsprogram Aktuellt kl 21. Framför allt var det Sverigedemokraterna (SD) som jag ansåg dök upp mycket oftare än de andra partierna. Samtidigt tyckte jag att deras representanter sade saker som lät misstänkt sliriga i sin sanningshalt, men som inte följdes upp av vare sig programledare eller motdebattörer under debatten. Men att tro att något är på ett visst sätt betyder ju inte att det faktiskt är så, så när jag nu fick möjligheten, bestämde jag mig för att undersöka hur det verkligen låg till. Vilka får lägga fram sina åsikter

och argument i dessa frågor som svenska folket nu bedömer som mycket viktiga, i direktsändning i det nyhetsprogram som tävlar med TV4 Nyheterna om näst störst räckvidd i landet (runt 600 000 tittare de bästa dagarna i veckan, Rapport ligger högst) (Mediamätning i Skandinavien, 2013)? Detta dessutom i SVT som åtnjuter högst förtroende av alla svenska medier hos allmänheten för sitt innehåll (Ohlsson et al, 2016).

Det är inte för inte som media kallas den tredje statsmakten, men trots sitt stora inflytande ägnar man sig väldigt sällan åt egengranskning. Samtidigt har sociala medier blivit en perfekt plattform för så kallade alternativa medier, och ”nyheter” utan faktagrund sprids fortare än någon ens hinner viska källkritik. I en sådan situation blir det ännu viktigare att en institution som public service står för en balanserad och djupgående nyhetsjournalistik som motvikt – och för att garantera att det sker behöver den utsättas för granskning på samma sätt som den själv granskar andra.

2. FRÅGESTÄLLNING

a) Undersökningarna

Föremålen för mina undersökningar har varit Aktuellts studiodebatter gällande invandrings- och flyktingfrågor, under perioden från och med mars 2012 till och med februari 2016.

För den kvantitativa undersökningen har frågeställningen varit:

- Vilka har fått delta i SVT Aktuellts studiodebatter i frågor gällande invandring/flyktingar?

För den kvalitativa undersökningen har frågeställningarna varit:

- Finns det några faktorer i inramning, upplägg eller genomförande av studiodebatter kring invandring/flyktingar där SD deltagit, som tydligt påverkat hur debattörerna kommit till tals?
- Vilken retorik har SD och motdebattörer använt sig av i dessa debatter och har den förändrats över tid?

b) Journalistisk presentation

För det journalistiska arbetet satte jag frågeställningar som jag tänkte skulle kunna bli intressanta att vidareutveckla utifrån resultaten från undersökningarna. Förutom de tre från undersökningarna var de:

- Hur går planeringen av studiodebatterna till – ämnen, val av deltagare?
- Hur gör man för att säkerställa att felaktig information inte sprids av debattdeltagarna?
- Hur ser man på vilka politiska partier som får delta i vilka frågor (det vill säga hur gör man för att hålla sig till riktlinjerna om opartiskhet)?
- Hur förhåller man sig till människors lika värde-principen i Radio- och tv-lagen när det gäller uttalanden i debattinslagen – särskilt aktuellt i frågor kring invandring/flyktingar?

c) Diskussion kring frågeställningen

Jag ville göra en kvantitativ undersökning eftersom mediegranskning kan vara känsligt och kvantitet har en tendens att ses som mer objektivt, och därmed sant, än kvalitativa resultat vilka i det här fallet skulle vara beroende av mina subjektiva bedömningar av variablerna. En bit in i den kvantitativa undersökningen beslöt jag mig dock för att även lägga till en kvalitativ undersökning. Detta eftersom jag inte fick så tydliga resultat som jag hade hoppats från den kvantitativa delen och jag tyckte jag behövde ett komplement för att få ett mer utvecklat underlag att kunna dra slutsatser och göra intressant journalistik av. Att jag fokuserade på debatter där SD medverkat, berodde på att jag så långt in i arbetet fått fram att det är det parti som skapat mest svårigheter för SVT när det gäller Radio- och tv-lagens princip om människors lika värde (se mer i kapitel 1, Inledning).

I det journalistiska arbetet ville jag vidareutveckla resultatet från undersökningarna och sätta in dem i ett större sammanhang med hjälp av intervjuer och annan medieforskning. Ett tillägg är det tidigare nämnda dilemmat för SVT kring direktsänd debatt och Radio- och tv-lagens demokratibestämmelse, vilket tas upp i en av det journalistiska arbetets artiklar men inte bygger direkt på undersökningarna – förutom hänvisningen till en felaktig faktauppgift från SD:s Kristina Winberg (se journalistiska arbetet, "SVT och människors värde"). SD-exemplet hittades under genomförandet av den kvalitativa undersökningen.

Besluten kring samtliga frågeställningar baserades på tre huvudfaktorer: Hur omfattande undersökning som skulle kunna göras under den för arbetet begränsade tidsperioden, hur troligt det var att det skulle gå att få fram tydliga svar och hur intressanta svaren skulle bli för målgruppen.

3. BAKGRUND

a) Forskning

Debattinslag i nyhetsprogram har varit, och är fortfarande, ganska ovanliga. I en internationell kontext verkar de knappt förekomma, i vilket fall har jag inte kunnat hitta någon tidigare forskning i ämnet. När det gäller debatter är det istället främst valdebatter som det har forskats om, vilket är något helt annat än den korta studiodebatten. Eftersom de debatter som är föremål för min undersökning dessutom till stor del påverkas av de specifika lagar och riktlinjer som styr svensk public service, har jag valt att inte vidare behandla internationell forskning här, utan fokusera på den svenska.

I svensk tv är det egentligen bara i Aktuellt och TV4:s nyheter som debatter förekommer inom ramen för nyhetsprogram, dock i det senare fallet mycket sällan. Som Henrik Örnebring skriver i sin genomgång av svenska debattprogram 1956-1996 i boken TV-parlamentet: ”Även i nyhetssändningar och andra program förekommer ju t ex samtal i form av intervjuer och utfrågningar, men man kan knappast säga att nyhetssändningar i sin form bygger på debatten och/eller samtalet. Debatter brukar snarare sändas separat från nyhetssändningarna, men har ofta ambitionen att fungera som ett komplement till, eller en fördjupning av, nyheterna” (Örnebring, 2001, s. 6-7). Antagligen av denna orsak har det också varit svårt att hitta forskning som rör korta studiodebatter som ett regelbundet inslag i nyhetssändningar. Istället har jag fokuserat på forskning kring debattprogram i stort.

Enligt Bourdieu (1998) är tv-journalistiken i sig ett hot mot politiken. Kritiken handlar bland annat om att tv-journalistik styrs dels av tron att det alltid behövs någon slags dramatisering och tilldragande form för att locka tittarna, dels av rädslan för att missa något som konkurrenterna har med, eller att inte ha tillräckligt mycket egna nyheter. Det leder till en journalistik som producerar sådant som inte ska avskräcka någon tittare och som presenteras i en form som tros få dem att stanna kvar vid tv:n. För den som vill vara med i de debatter och samtal som tv-journalistiken sätter upp, gäller det därför att inordna sig i de systemen.

På så vis är debattprogrammen en del av politikens medialisering, en teori som bland annat utvecklats av professor Kent Asp, som beskriver den som ”ett politiskt system som i hög grad påverkas av och är anpassat till de krav som massmedierna ställer i sin bevakning av den politiska världen” (Strömbäck, 2015, s. 228). Enligt Strömbäck (2015) består medialiseringen av fyra dimensioner:

1. Till hur stor del medierna är den viktigaste källan till information om politik och samhälle.
2. Till hur stor del medierna som organisationer och institutioner är självständiga i förhållande till politiska institutioner.
3. Till hur stor del det innehåll som medierna producerar är styrt av medielogiken respektive den politiska logiken (där medielogiken beskrivs som formad av "hur den journalistiska professionalismen definieras och uppfattas av journalister och redaktörer, graden av kommersialism och de tillämpade medietekniker som olika medier är beroende av" och den politiska logiken beskrivs som formad av "det institutionella ramverket, politikens substans samt politikens behov att vinna legitimitet och stöd" (Strömbäck, 2015, s. 234).)
4. Till hur stor del politiska institutioner, organisationer och aktörer är styrda av medielogiken respektive den politiska logiken.

Den fjärde punkten blir då som det sista steget i en process där ju mer de tidigare stegen utvecklas – mediernas roll som källa ökar, vilket leder till ökad självständighet, vilket leder till att mediernas egen logik får allt större utrymme i förhållande till politikens – desto mer kommer politikerna att styras av mediernas sätt att berätta nyheter.

Och ett allt vanligare berättarsätt är konflikten. Politik visas upp som ett maktspel, snarare än ett system av sakfrågor där olika förslag på hur samhället ska bli bättre möts. En del av mediernas spelgestaltning är de ofta förekommande opinionsundersökningarna [sådana ger återkommande upphov till debattinslag i Aktuellt, förf anm], liksom ständiga (vaga) hänvisningar till "opinionen" eller "opinionsläget". Något som forskningen visat bidrar till att skapa den opinion man säger sig spegla. I förlängningen leder fokuset på spel istället för sak att människors förtroende för politik och politiker minskar och att det blir svårare för människor att via medierna få den information de behöver för att kunna ta ställning till olika partiers förslag och program (Strömbäck, 2015).

Även Eriksson (2002) konstaterar att en konfliktfylld dramaturgi är central för debattgenren. Men han menar också att alla typer av konflikter inte alltid är eftertraktade. I debattprogrammet Nattöppet var till exempel redaktionen fast besluten att undvika upplägget med en traditionell konfrontation utifrån partipolitiska gränser. Sådana ansågs inte attrahera tv-tittarna, utan skulle snarare riskera att uppfattas som tråkiga (Eriksson, 2002).

Ser man till debattprogrammets utveckling över tid i svensk television, är det enligt Örnebring (2001) främst från slutet av 1960-talet/början av 1970-talet som de direkta konfrontationerna i debatterna börjar sprida sig. Visserligen ligger det alltid en viss konfliktgrad inbäddad i själva debattformatet, men fram till dess fanns det ändå en slags outtalad överenskommenhet om att det viktiga var att de olika ståndpunkterna skulle komma fram och diskuteras. Från och med denna period ansågs istället själva konflikten i sig kunna vara det intressanta och allt fler debattprogram iscensattes utifrån den ståndpunkten. Kulmen representerades av program som Svart eller vitt och Diskutabelt vilka båda startade i slutet av 1980-talet och där det tydligt framgick att konfrontationen var det viktigaste, utan vilken själva debatterna blev ointressanta (Örnebring 2001). Örnebring ser flera av dessa program som ett mellanting mellan de journalistiskt granskande debatterna, vilka hade en ambition att ta upp aktuella frågor med fokus på att klarlägga skuld och ansvar, och de underhållande debatterna, där inslag som artistuppträdanden och ämnen hämtade från kultur- eller nöjessfären ingick vid sidan av de mer seriösa diskussionerna. Då Örnebrings kartläggning slutar 1996 saknas data om de senaste 20 årens utveckling av genren. Men utifrån en lekmands synvinkel (det vill säga min) skulle man kunna säga om de debattprogram som förekommer i svensk tv idag att de direkta nöjesinslagen, som artister, till stor del har försvunnit, men att programmen gärna tar upp ämnen som kanske snarare är populistiska (det vill säga av typen ”Varför måste man säga chokladboll nuförtiden?”) än viktiga samhällsfrågor, som hur sjukvården borde bedrivas. Med undantag av SVT:s Agenda, som är ett samhällsmagasin med nyhetsvinkel där debattinslag om aktuella frågor ingår.

Ända sedan debattprogrammets start på 1950-talet är det de som Örnebring kallar den samhälleliga eliten som har dominerat deltagarlistan. Till denna elit räknar han ”aktörsgrupper som kan klassificeras som elit därför att de har kontroll över stora resurser och/eller fungerar som auktoriserade talespersoner för något organiserat samhällsintresse”, exempelvis ministrar, liksom ”grupper som ernår en elitstatus tack vare en formell kompetens” exempelvis olika typer av experter (Örnebring, 2001, s. 361-362). Att dessa till så stor del erbjuds utrymme menar Örnebring hör ihop med ambitionen att ta upp angelägna och aktuella samhällsfrågor och att det då blir viktigt att visa var olika inflytelserika grupper står i de frågorna. Även Nattöppet såg, trots sin aversion mot partipolitiska debatter, politiker som smidiga och bra gäster. De följde de regler som journalistiken ställde för debatten och visste hur själva formatet fungerade; att de måste uttrycka sig kort och kärnfullt, hur de skulle agera framför kameran etcetera (Eriksson, 2002).

Samtidigt, menar Eriksson, förhåller sig debattjournalistiken mycket skeptisk till politiker. Det journalistiska idealet om kritisk granskning visar sig bland annat genom föresatsen att debattutrymmet ska kontrolleras ”så att politiker inte kan använda det till att marknadsföra sig själva och sin politik” (Eriksson, 2002, s. 139). Debattjournalistiken ses som medborgarnas ombud och man använder arbetsmetoder (möjligheten att neka politiker att delta) och iscensättning (särskilda kommunikativa tekniker) för att kontrollera politikernas framträdanden (Eriksson, 2002).

För detta magisterarbete är det också nödvändigt att kort nämna en forskningsgren som ligger utanför debattprogrammets direkta historia, nämligen grunderna till riktlinjerna om opartiskhet och saklighet i Radio- och tv-lagen. De formulerades av statsvetaren Jörgen Westerståhl på 1970-talet, genom en modell över objektivitetskravet, där han sätter objektivitet överst och delar det i två beståndsdelar: saklighet och opartiskhet. Dessa två består i sin tur av vardera två delar: kraven på sanning och relevans (saklighet), respektive kraven på balans och neutral presentation (opartiskhet) (Westerståhl, 1977). Enligt Westerståhl har normerna om en objektiv nyhetsförmedling utvecklats ”som en professionell etik i samspel med det omgivande samhällets önskningskrav” (Westerståhl, 1977, s. 195) men hade tidigare, liksom många andra yrkesmässiga normer, varit oskrivna. Han understryker dock att inte alla modellens delar är relevanta till lika stor del, eller ens vid varje tillfälle, av nyhetsrapportering. Främst visar den på de olika kravens inneboende förhållanden (Westerståhl, 1977). I vilket fall är det dessa begrepp, tillsammans med principerna om demokrati och människors lika värde (som nämndes i kapitel 1), liksom skrivningen som är den direkta fortsättningen på den om saklighet och opartiskhet, ”med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet” i Radio- och tv-lagens 4 kap, §8, som är ramverket för public services rapportering.

b) Journalistiskt

Det händer inte sällan att andra medier tar upp sådant som sagts eller gjorts i Aktuellt studio-debatter. Två exempel från bara de senaste veckorna är en artikel som hänvisar till en debatt om rätten till heltid för alla barn i förskolan i Stockholm (Jennische, 2016, 24 dec) och en ledare som tar upp debattuttalanden av Jimmie Åkesson (SD) och Jonas Sjöstedt (V) angående Donald Trumps seger i presidentvalet i USA (Birgersson, 2016, 12 nov). I den typen av rapportering ingår också ibland kritik mot vilka som Aktuellt haft, eller undvikit att ha, som debattörer i en viss fråga. Som i en ledare i Dagen, som ansåg att RFSU:s representant som

pratad om abort i Aktuellt borde ha haft en motdebattör eller, i brist på det, fått mycket mer kritiska frågor (Sandlund, 2016, 16 nov).

Men sällan har kritiken varit så massiv mot SVT och Aktuellt-redaktionen, som efter en debatt som hölls 22 september 2016 mellan tidningen Nya Tidens chefredaktör Vávra Suk och historikern Henrik Arnstad. Nya Tidens medverkan på den pågående Bokmässan i Göteborg hade ifrågasatts på grund av tidningens nynazistiska kopplingar och det ville Aktuellt diskutera. Så mycket diskussion blev det dock inte. Chefredaktören pratade på länk och fick, utan att knappt ifrågasättas, möjlighet att hävda bland annat både att DN ljugit upprepade gånger i sin rapportering och att den egna tidningen stod för en god och sanningsenlig information. Många reagerade kraftigt, som DN:s Kristina Lindquist, som i en krönika två dagar senare bland annat skrev "Det här är en tid då Sveriges Television gått så fullständigt vilse att de bjuder in högerextremister till 'debatt' på bästa sändningstid. Och där de medier som lyft fram Nya Tidens band till nazismen oemotsagda pekas ut som lögnare" (Lindquist, 2016, 24 sep). Någon dag efter den första debatten kom en uppföljningsdebatt mellan DN:s chefredaktör Peter Wolodarski och Aktuells ansvarige utgivare Ulf Johansson. Och ytterligare några dagar senare blev det en till debatt, den här gången efter att SVT:s programchef Jan Helin i en debattartikel hållit med kritikerna om att Nya Tidens chefredaktör aldrig borde ha släppts fram (Helin, 2016, 29 sep). I denna debatt nummer tre stod Janne Josefsson, reporter från SVT:s Uppdrag granskning på ena sidan och Jan Helin på den andra och det skulle utredas om Jan Helin, på ett internt möte med Aktuellt-redaktionen, sagt att extremister inte skulle få debattera i SVT. Något som Janne Josefsson menade var ett hot mot yttrandefriheten från public service. "Tre SVT-medarbetare samlas för att debattera SVT, men i stället debatterar de vad debatten i SVT om debatten i SVT handlar om. Kristallklart?", twittrade inrikesminister Anders Ygeman, medan Aftonbladet konstaterade "Verkar vara totalt kaos" (Svahn, 2016, 29 sep) och GT uppmärksammade att debatten hånats och kallats "internt personalmöte" i sociala medier (Johansson, 2016, 29 sep). Och de två tidningarna var inte ensamma. Så omskriven hade hela historien hunnit bli att Metro dagen efter den sista debatten publicerade en grafik för att reda ut det hela, med rubriken "Bråket om Nya Tider för dig som inte hängt med" (Ewald, 2016, 30 sep).

Så småningom ebbade diskussionen ut, men att de här debatterna satt spår i Mediesverige visas inte minst av att de finns med när Dagens Media gör bokslutslista för året med "16 händelser som präglat 2016" (Okänd, 2016, 21 dec).

4. AVGRÄNSNING

a) Kvantitativa undersökningen

Korta direktsända debattinslag har sedan länge förekommit i SVT:s Aktuellt, men i och med att programmet fick ny form och nygammalt sändningsutrymme (en timme) i mars 2012, fick även debattinslagen ett uppdaterat tilltal, samt är nu ofta med flera gånger i veckan. Därför valde jag mars 2012 som starttid för min kvantitativa innehållsanalys. För att få med eventuella variationer före och efter valrörelserna 2014 och före och efter svängningen i den svenska flyktingpolitiken i slutet av hösten 2015, valde jag att sätta februari 2016 som sista undersökningsmånad. Detta för att också få fyra jämna år. Att stoppa efter februari 2016 hade även den rent praktiska fördelen att jag kunde vara säker på att materialet skulle gå att se på Kungliga Biblioteket (KB). SVT levererar sina sändningar till deras audiovisuella samlingar ibland med några månaders fördröjning, vilket innebär att det kan vara svårt att få tag på material som sänts nära nutid. Efter inledande svårigheter att få tillgång till SVT:s egna arkiv, vågade jag inte vara beroende av att få deras tillstånd att sitta internt och söka för att kunna genomföra min undersökning, utan satte en avgränsning som skulle fungera med KB. Helst hade jag velat ta hösten 2010, efter svenska valet i september, som startdatum. Överväganden kring den tillgängliga tiden för att genomföra undersökningen gjorde dock att jag minskade tidsspannet för att vara säker på att hinna gå igenom allt material.

I slutskedet av undersökningsförloppet lade jag dock till perioden mars 2016 till oktober 2016. Dels för att flera uppmärksammade debattinslag sänts under dessa månader, dels för att, på inrådan av min handledare, kunna vara så aktuell som möjligt. Det visade sig dock bli problem på grund av tidigare nämnda KB-fördröjning, då två av inslagen ännu inte hade levererats. Med anledning av det, samt att jag redan gjort så många uträkningar baserade på den jämna fyraårsperioden och började få tidsbrist i min arbetsprocess, beslutade jag att inte ta med dessa ytterligare åtta månader i de kvantitativa resultatuträkningarna. Däremot gav de tips på debattinslag att ha med i den kvalitativa undersökningen.

Efter avgränsningen av tidsperiod kom avgränsningen gällande debattämnen. Ur vetenskaplig synvinkel hade det bästa naturligtvis varit att koda samtliga debattinslag som förekommit i Aktuells 21-sändning under den valda perioden, utifrån ämne, deltagarkategorier och politiska partier (i de fall deltagarna var politiker). Då hade det varit möjligt att dra mer långtgående slutsatser kring kopplingen mellan olika frågor, partier och deras utrymme i debattinslagen.

Men även här satte den tillgängliga arbetstiden för undersökningen stopp. Istället valde jag att fokusera på den fråga jag var mest intresserad av: invandring.

För att täcka in ett så brett spektra som möjligt valde jag sökorden invandr*, flykting, integration, migration och asyl. Samtidigt var det viktigt att inte ta med för många ord så att en stor mängd icke relevanta debattinslag skulle dyka upp i sökningarna. Jag tog upp de föreslagna sökorden vid de idéskiss- och projektplansseminarium som hölls inom ramen för magisterkursen, samt vid kursens metodcoachning, för att få input på om jag tänkt rätt. Trots detta finns det förstås en risk att de ord jag valde inte var tillräckliga och att jag därmed missade debattinslag som borde varit med i den kvantitativa undersökningen.

b) Kvalitativa undersökningen

I den kvalitativa undersökningen ville jag göra en djupare studie av ett urval studiodebatter kring invandrings- och flyktingfrågor där SD medverkat. Detta eftersom det är det parti som skapat mest svårigheter för SVT när det gäller uttalanden i direktsändning i förhållande till principen om människors lika värde. För att kunna studera en eventuell utveckling över lite längre tid, utökade jag tidsperioden och tog med en debatt från hösten 2010, strax efter att SD kommit in i riksdagen, samt en från 2011. Under 2012 och 2013 höll Aktuellt bara sex debatter i dessa frågor och SD medverkade inte i någon av dem. Däremot fick de betydligt större utrymme under valåret 2014, från vilket jag valde tre debatter, för att sedan avrunda med två från 2015 och fyra från 2016, den sista sänd 20 oktober 2016. Sammanlagt blev det elva debatter.

Det går förstås inte att få en säker bild av utvecklingen över tid med så få analysenheter och bara en debatt var från de respektive två första åren av den valda perioden. Men eftersom dessa två debatter fokuserade på den stora övergripande frågan om invandring till Sverige tyckte jag att det ändå skulle vara intressant och relevant att höra vilket språk som användes då och jämföra det med ord och begrepp från de senare åren. De två äldsta debatternas rubriker var "Invandringen till Sverige" och "Migranternas tid", där den senare också ställde frågan i löpet ifall invandringen i Sverige "har gått för långt?".

Överhuvudtaget utgick jag mycket från rubrikerna tillsammans med fokus i debattdiskussionen när jag gjorde debatturvalet. Målet var att ha med debatter som i så stor utsträckning som möjligt diskuterade invandrings- och flyktingpolitik på ett övergripande sätt, snarare än att fokusera på specifika delar eller detaljer av ämnena. Några andra av de valda debatternas rubriker var till exempel "Flyktingpolitik skiljer" (inför EU-vallet), "Ska Sverige ta emot fler eller färre invandrare?", "Ny katastrof – hur ska Europa möta flyktingkrisen?",

”Flyktingmottagande – vad kan Sverige göra?” och ”Debatt – om danska asylregler” (när Danmark precis röstat igenom kraftiga skärpningar).

Det fanns även debatter där rubriken inte lät lika intressant ur min undersöknings perspektiv, men vars diskussion innehöll viktiga principresonemang kring invandrings- och flyktingfrågor. Här hade jag hjälp av att jag under den kvantitativa undersökningen tittat igenom en stor mängd debatter och därför hade kunskap om flera sådana. Två exempel är ”Asylsökande – ’Ska inte få demonstrera’” där diskussionen handlade om flyktingars mänskliga rättigheter och ”EU-skeptiskt opinion – hur ska EU svara?” där nästan hela debatten ägnades åt EU:s flyktingpolitik.

Eftersom jag i denna undersökning främst ville få fram svar på frågor kring innehåll, retorik, programledarens beteende gentemot olika parter och eventuella tveksamma faktauppgifter, satte jag variabler som skulle kunna fånga upp detta, exempelvis teman, debattparternas huvudbudskap och programledarroll. Jag hade dock inte tid att göra några mer omfattande analyser, och valde därför bort exempelvis sådant som att klocka antalet tal-minuter per debattpart och programledare och, tyvärr, djupare studier av beteenden, attityder, kroppsspråk och liknande, till förmån för framför allt språket.

c) Journalistiska arbetet

För det journalistiska arbetet har det varit svårare att sätta avgränsningar. Det finns många intressanta spår rörande vilka politiska partier som får möjlighet att framföra sina budskap i direktsändning, hur media formar den politiska debatten, debattformatets konfliktuppbyggnad, mediebevakning och den politiska hanteringen av invandrings- och integrationsfrågor med mera. Även här blev tillgången, eller snarare bristen, på tid en avgörande faktor. Den gjorde att alltför abstrakta och/eller svårutredda frågeställningar, fick sorteras bort, som till exempel ”Hur påverkar Aktuellts debattinslag tittarnas uppfattning om invandringsfrågor?”. Hade gärna velat få svar på den frågan, men det hade krävt undersökningsmetoder på en betydligt mer avancerad nivå än vad som var möjligt för detta arbete.

En till avgränsning jag var tvungen att anpassa mig efter var tillgången på intervjupersoner. Till exempel tackade de två programledare som förekommit mest i de undersökta debatterna, ganska sent i processen nej till att bli intervjuade. Det gjorde att jag inte kunde gå in lika mycket på programledarens perspektiv och roll som jag hade velat.

Trots upprepade försök på mejl, telefon och meddelanden via andra på fakulteten lyckades jag

heller aldrig få kontakt med Michal Krzyzanowski, professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Örebro universitet, som bland annat forskar kring ”Racism, Discrimination and Anti-Immigration Rhetoric of in European Public Spheres & European Right-Wing Populist Politics (incl. in the Context of the Recent ‘Refugee Crisis’)”. Mina efterforskningar för att hitta någon med liknande kunskaper gav inte heller resultat. I slutänden var jag därför tvungen att stryka en planerad artikel om retorik och begrepp kring invandring och flyktingar och en eventuellt förändrad diskurs i Europa, inklusive Sverige, under de senaste åren.

5. METOD

a) Kvantitativ innehållsanalys

Eftersom min frågeställning var ”Vilka har fått delta i SVT Aktuelltts studiodebatter i frågor gällande invandring/flyktingar?” valde jag att använda mig av kvantitativ innehållsanalys. Det är en metod som passar särskilt bra när man vill ta reda på hur ofta något förekommer i ett material, som i det här fallet en viss typ av debattdeltagare. Den kan också användas för att undersöka hur mycket utrymme något får, men eftersom jag i detta fall inte har intresserat mig för antalet minuter och sekunder respektive debattdeltagare och programledaren har fått i talarutrymme har den delen inte varit aktuell här.

Att välja kvantitativ innehållsanalys kändes självklart ganska tidigt i projektprocessen. Ingen annan metod skulle ge samma möjlighet att gå igenom den här mängden av arkivmaterial för att få fram möjliga återkommande värden. Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud använder till och med politisk kommunikationsforskning som huvudexempel i sitt kapitel om kvantitativ innehållsanalys i *Metodpraktikan* från 2012. ”Det material som normalt samlas in och analyseras i dessa sammanhang är den, i vid mening, politiska rapporteringen i framför allt press radio och TV” (Esaiasson et al., 2012, s. 199). Lite längre ner på samma sida återkommer referensen till mätning av medieinnehåll och med ytterligare relevans för min undersökning, nämligen angående innehållsanalytiska frågeställningar som förhåller sig till någon typ av normer. Här hänvisas till studier av Jörgen Westerståhl, statsvetarprofessor: ”Westerståhl utgick där från de normer om saklighet och opartiskhet som fanns i radiolagen och i avtalet mellan staten och dåvarande Sveriges Radio, vilket resulterade i empiriska undersökningar av huruvida nyhetsmaterialet klarade kraven på sanning, relevans, balans och neutral presentation”. (Esaiasson et al., 2012, s. 199) I min undersökning ville jag ju se hur (den politiska) representationen sett ut i en specifik typ av inslag i ett nyhetsprogram, utifrån just föreskrifterna att public service ska vara opartiskt när det gäller sådana frågor och därmed inte ge otillbörligt stort utrymme till någon politisk riktning.

En kvantitativ innehållsanalys använder en datamatrix där olika rubriker sätts upp och fylls i utifrån det undersökta materialet. Eftersom jag bland de för detta syfte användbara programmen har mest erfarenhet av Excel, valde jag att sätta upp matrisen i ett Exceldokument. Nästa steg var att bestämma analysenhet, vilket utifrån frågeställningen av naturliga skäl blev debattinslag, definierade utifrån de avgränsningar som nämnts i kapitel 4.

Analysenheten sattes i den första kolumnen med rubriken ID, som står för identitetsbeteckning. Varje inslag jag gick igenom numrerades sedan med I för debatter om invandring samt ett tresiffrigt nummer av typen 001, 002, 003 etcetera. I de följande kolumnerna satte jag upp de egenskaper, enligt metoden kallad variabler, som jag ville undersöka för varje debattinslag. Dessa var:

- År – för att kunna dela upp resultatet på årsbasis. Satte ingen siffra för de olika variabelvärdena utan skrev in året direkt.
- Månad/dag – för att kunna dela upp resultatet på datumbasis. Skrev även här in svaret direkt enligt principen XXYY där X var månaden och Y dagen.
- Debattpart 1 – satte variabelvärdena 1-4 utifrån de kategorier av deltagare jag trodde skulle vara mest förekommande. Dessa värden blev då: 1=politiskt parti, 2=myndighet, 3=organisation och 4=övrigt. En bit in i kodningen märkte jag dock att kategorin journalister, exempelvis chef- och politiska redaktörer, återkom frekvent och utökade då med ännu ett variabelvärde. 4 ändrades till att stå för journalist/debattör och 5 blev istället övrigt och jag kodade om allt utifrån det.
- Debattpart 1 om politiskt parti – varje politiskt parti fick ett variabelvärde enligt 1=Socialdemokraterna, 2=Miljöpartiet, 3=Vänsterpartiet, 4=Moderaterna, 6=Centerpartiet, 7=Liberalerna, 8=Kristdemokraterna och 9=Sverigedemokraterna. Jag satte också variabelvärdet 99 för de fall där debattpart 1 inte var ett politiskt parti. Att variabelvärde 5 fattas beror på att jag en bit in i kodningen upptäckte att jag hade satt Folkpartiet, det vill säga Liberalernas gamla namn, som 5. Jag hade dock kodat alla inslag dittills där folkpartister/liberaler var med som 7 och därför var det enklast att helt enkelt ta bort variabelvärde 5.
- Namn på person debattpart 1 – för att kunna se om vissa personer förekom oftare än andra och i så fall vilka.
- Debattpart 2 – motsvarande kriterier som för Debattpart 1.

- Debattpart 2 om politiskt parti – motsvarande kriterier som för Debattpart 1 om politiskt parti.
- Namn på debattpart 2 – motsvarande kriterier som för Namn på debattpart 1.
- Ämne/frågeställning för debatten – för att se om rubriken signalerade en positiv, negativ eller neutral nyhet. En positiv skulle till exempel kunna vara ”Fler utrikesfödda i arbete” medan en negativ skulle kunna vara ”Inga platser på asylboenden”. Med den här variabeln ville jag också se om några, och i så fall vilka, sakfrågor återkom ofta. I de flesta fall rubriksattes debatten i nederkant samtidigt som den pågick, men i de fall den inte gjorde det använde jag rubriken från inslaget innan som ledde in till debatten eller, om det också saknade rubrik, rubriken från löpet i början av programmet. Av förklarliga skäl använde jag inte siffror som variabelvärden utan skrev in den aktuella rubriken för varje inslag.
- Programledare – för att se vilka personer som oftast lett den här typen av debatter och kunna fokusera på dem som intervjupersoner. Även här valde jag att skriva in namnet istället för att använda siffror som variabelvärden.
- Redaktör – motsvarande kriterier som för punkten ovan.
- Ansvarig utgivare – motsvarande kriterier som för punkten ovan, med skillnaden att dessa inte varierade så mycket så jag satte variabelvärden enligt 1=Eva Landahl, 2=Ulf Johansson, 3=Kristian Lindquist, 4=Margaretha Eriksson. För extrasökningen 2016-03 till och med 2016-10 tillkom även en femte person: 5=Judit Ek.

Vid två tillfällen förekom debatter med tre deltagare. Då jag först var osäker på om jag skulle ha med dem eller inte lade jag även in dem i kodschemat och skapade kolumner för Debattpart 3 och så vidare enligt samma modell som för Debattpart 1 och Debattpart 2. I slutänden bedömde jag dem dock inte vara riktiga debatter, eftersom det snarare handlade om tre personer som stod bredvid varandra och en i taget kommenterade, utan att argumentera för en specifik åsikt. Därför behandlar jag inte dessa två debatter ytterligare här.

b) Kvalitativ innehållsanalys enligt ECA-modellen

Som nämnts tidigare bestämde jag ganska sent i den kvantitativa undersökningsprocessen att även lägga till en kvalitativ undersökning. Efter tips från min handledare valde jag att utföra denna del enligt ECA-modellen. ECA står för Ethnographic Content Analysis och är en metod som fokuserar särskilt på situationer, omgivning, stilar, bilder, meningar och nyanser. Termen etnografi står i sin grundbetydelse för beskrivningar av människor och deras kultur, men i

ECA handlar det främst om att undersöka hur budskap mellan människor kommuniceras och ges mening. I motsats till kvantitativ innehållsanalys innebär ECA en mycket mer interaktiv process, där undersökarens stegvis ökade kännedom spelar en stor roll och kategorier och variabler därför också ses som en utgångspunkt istället för fixerade rubriker. Tvärtom förväntas ytterligare dyka upp och läggas till efterhand som materialet går igenom (Altheide, 2011). Dessa faktorer gjorde ECA till en mycket lämplig metod för att djupstudera Aktuellt debattinslag. Debatter om något handlar ju om överföring av budskap och mening, och i det här fallet dessutom i dubbel bemärkelse, mellan själva debattörerna och mellan debattörer och tv-tittare. Det öppna förhållningssättet passade också väldigt bra, eftersom jag var osäker på vad jag skulle finna och exakt vilka parametrar som skulle visa sig vara särskilt intressanta.

En ECA-studie kan sättas upp med olika typer av protokoll. Jag valde att använda Excel. Det gav fördelen att lätt kunna addera kolumner för nya variabler och rutor för ytterligare information, samtidigt som det är enkelt att filtrera och sortera i när det inte gäller alltför stora materialmängder. Kapitel 2 i Altheides (2011), *Process of Qualitative Document Analysis*, gav tips på några variabler som skulle kunna ge intressant information och övriga variabler lade jag till utifrån den kunskap jag fått om materialet genom den kvantitativa undersökningen. Under undersökningens gång blev det också så att jag utökade antalet variabler, och adderade exempelvis Programledare, för att göra kodschemat mer lättöverskådligt. Däremot blev det aldrig aktuellt att lägga till mer innehållsmässiga variabler, då de från början valda visade sig täcka in det viktigaste. Variablerna var:

- Datum skrivet som år-månad-dag – för att veta när varje debatt sänts så jag kunde gå tillbaka till sändningarna vid behov, samt att kunna se att jag hade en bra spridning av debatter från olika delar av den valda tidsperioden för undersökningen.
- Längd i minuter och sekunder – för att få en uppfattning om ungefär hur långa debatterna var i genomsnitt.
- Inramning – här tittade jag till exempel på om något sades om debatten i löpet i inledningen av programmet, hur ingången till debatten påannonserades, om det fanns ett eller flera inslag angående debattämnet i anslutning till själva debatten och vad de i så fall innehöll, samt om avannonseringen innehöll något speciellt (utöver ”nu över till något annat”).
- Teman – de huvudteman debatten kunde delas upp i. Här fanns exempelvis ”Kostnader invandring”, ”Hjälpa på plats”, ”Bistånd” och ”Välfärd”. Om det var huvud-

sakligen en av debattörerna som drev temat satte jag partibeteckningen inom parentes efter. Tog med den här variabeln för att se ifall det var något/några tema(n) som återkom oftare än andra.

- Programledarens namn – för att kunna följa upp ifall någon av dem skulle visa sig vara särskilt intressant som intervjuperson.
- Programledarroll – programledarens beteende under debatten, dels gentemot de två debattörerna, dels som ledare av själva debatten. Tog med den här variabeln för att kunna ställa frågor till den/de programledare jag senare intervjuade utifrån deras beteende i dessa debattsituationer. Den gav också en möjlighet att studera om det fanns några gemensamma nämnare mellan programledarna i hur de agerade gentemot debattörerna.
- Debattpart SD – namn på personen som debatterade från SD. För att kunna titta på eventuella återkommande personer och deras karaktäristika.
- Debattpart motpart – namn och partibeteckning på personen som debatterade mot SD. För att kunna titta på eventuella återkommande personer/partier och deras karaktäristika.
- Huvudbudskap SD – vilka övergripande budskap var det som SD-debattören ville få fram? För att kunna se om det var vissa budskap som återkom oftare än andra.
- Huvudbudskap motpart – samma som ovan, fast gällande SD:s motpart i debatterna.
- Catch-fraser SD – någon särskild formulering och/eller ord som ofta återkom? För att kunna se om det verkade finnas vissa begrepp som partiet ville lansera.
- Catch-fraser motpart – samma som ovan, fast gällande SD:s motpart i debatterna.
- Ton – ifall någon/några dominerade debatten. Exempelvis stram, lugn, hetsig, irriterad. Här lade jag även in noteringar om eventuella skillnader mellan debattörerna i beteende. Tog med den här variabeln för att se om återkommande debattörer agerade på liknande sätt oavsett motdebattör, programledare och rubrik på debatten.
- Påståenden/anklagande undertext – riktade mot invandrare/flyktingar. För att fånga upp eventuella tveksamma uttalanden/faktauppgifter från främst SD (ingen av de andra debattörerna sa något som kvalade in här) inför det journalistiska arbetets del kring public services princip om människors lika värde (se mer under Resultat).

”A key category in most qualitative studies (...) involves meaning and emphasis. Several overlapping concepts that aim to capture the emphasis and meaning are frame, theme, and

discourse”, skriver Altheide i kapitel 2 (Altheide, 2011, s. 6). En viktig fråga i metoden blir då hur researchern formulerar dessa ramar, teman och diskurser utan att påverka resultatet med sin egen subjektivitet? Till exempel skulle ju variabeln ”ton” ovan kunna tolkas på många olika sätt beroende på vem som gör bedömningen. Det jag ser som ilsket kanske någon annan ser som engagerat etcetera. Å andra sidan är ju även kvantitativ innehållsanalys i viss mån subjektiv, eftersom det är researchern som väljer vad som passar in i olika variabler. Ett exempel från min studie är de två inslag som jag valde att inte definiera som debatter eftersom de snarare bestod av personer som fyllde i varandras kommentarer och inte argumenterade för olika ståndpunkter (se avsnittet ovan om metoden för kvantitativ innehållsanalys). Men det var ju en bedömning jag gjorde, någon annan kanske hade tyckt att deltagarna visst debatterade och hade tagit med dem i resultatet. Något säkert sätt för att komma förbi subjektivitetsrisken har jag inte kunnat finna i den aktuella metodlitteraturen. Istället fokuserade jag på att försöka vara så lyhörd och öppen som möjligt för tillägg och förändringar i variabler allt eftersom jag lärde känna materialet. Min osäkerhet ledde dock till att jag antecknade mycket under vissa variabler för att inte riskera att missa något viktigt. Eftersom det i detta fall bara rörde sig om elva analysenheter gick det ändå att ha en bra översikt, men skulle materialet ha varit mer omfattande hade jag antagligen behövt lägga mer tid på att finjustera och definiera olika möjliga variabelinnehåll.

Då många av variablerna alltså krävde längre beskrivningar, valde jag att skriva in information för samtliga variabler direkt i respektive kolumns rutor. Som en del av studien transkriberade jag även alla debatterna för att ha direkt tillgång till allt som sagts. De skrevs i separata protokoll och märktes upp med information om programledare, debattörer, datum och den rubrik Aktuellt-redaktionen hade valt för debatten.

c) Journalistiskt arbete

När man arbetat några år som journalist är det lätt att börja tro att man kan det där med journalistisk arbetsmetod. Till viss del stämmer det förstås, eftersom det krävs att sättet man jobbar på ger resultat. Samtidigt blir man naturligtvis aldrig fullärd. För det här arbetet har Nils Hanssons bok *Grävande journalistik* varit en viktig källa för att utveckla mina metoder när det gäller ett journalistisk undersökande jobb.

För att pröva min ursprungsidé använde jag Hanssons modell där idéer kan placeras i en av fyra rutor utifrån två huvudaxlar som visar stort/litet allmänintresse respektive lätt/svår att genomföra (Hansson, 2009, s. 23). Jag ansåg att idén hade ett stort allmänintresse eftersom

invandrings- och flyktingfrågor engagerar många, samtidigt som det pågår en ständig debatt om mediers bevakning och vilka åsikter som får höras och synas. Samtidigt var jag medveten om att en specifik mediegranskning av det här slaget antagligen inte skulle ha en omedelbart stor målgrupp, eftersom den riskerade att räknas in under kategorin särintressen, trots underliggande teman av demokrati och mediemakt. Min idé hamnade alltså någonstans i mitten på axeln för allmänintresse. När det gällde svårighetsgraden för genomförande bedömde jag den som varande relativt lätt. Visserligen skulle det bli tidskrävande att gå igenom en stor mängd arkivmaterial, men nu om någonsin fanns det möjlighet att lägga den tiden eftersom jag inte befann mig på en arbetsplats med en massa övriga uppgifter att ta hänsyn till. Enligt modellen hamnade då min idé någonstans mellan rutorna ”Ja” och ”Frestande”, vilket jag ansåg vara tillräckligt för att ta den vidare.

Nästa steg var att sätta upp ett system för att strukturera och hålla ordning på arbetsprocess och material. Utifrån tips från Hansson skapade jag ett mappsystem i datorn och startade en arbetsdagbok i Excel med datum längs ena axeln och rubrikerna Deadline/inlämning, Möte/intervju/bokning, Läst, Skrivit, Mejl, Telefonsamtal och Övrigt längs den andra axeln. Under arbetets gång dokumenterade jag löpande alla steg, inklusive att banda och transkribera alla intervjuer, vilket var till stor hjälp både för överblick och längre fram när själva skrivprocessen startade (Hansson, 2009, s. 68, 70-72, 77-80).

Intervjuer är en av journalistikens grundpelare och för detta arbete spelade intervjuer med framför allt SVT-medarbetare en mycket stor roll. Misslyckades de skulle jag få svårt att sätta mina undersökningar i ett sammanhang och skapa journalistik av dem. För förberedelse och genomförande använde jag mig därför av metoder från kapitel 13, Utkräva ansvar, i Grävande journalistik (Hansson, 2009, s. 228-250). Det som Hansson kallar den ansvarsutkrävande intervjun går att applicera både på min intervju med programledare, ansvarig utgivare och programchef. Av alla tre sökte jag svar på varför fördelningen av debattörer i Aktuellt i min undersökning såg ut som den gjorde och hur de arbetar för att korrigera de problem med representation och uttalanden mot människors lika värde som min undersökning identifierat. Även om jag inte var ute för att sätta dit någon, jag ville uppriktigt bara ta reda på orsaker, var jag rädd att intervjupersonerna skulle ta mina frågor som anklagelser, vilket gjorde mig orolig och nervös. ”Ring. Nu. Det blir i nio fall av tio inte alls så jobbigt som du befarat”, skriver Hansson (Hansson, 2009, s. 234) och stöttar upp med frågor man ska ställa sig själv som ”Vad är det värsta som kan hända?”, ”Vad händer om jag inte ringer?” och ”Kan personen till

och med gynnas av samtalet?” (Hansson, 2009, s. 234). Med det i ryggen fick jag bokat intervjuerna. Dock inte så snabbt som Hansson förespråkar. Enligt honom är det bra att lägga ansvarsutkrävande intervjuer tidigt i processen för att inte i sista stund ställas inför uppgifter som leder till att hela grävjobbet faller ihop (Hansson, 2009). Men i det här fallet behövde jag ha resultaten av mina undersökningar klara innan jag kunde ställa frågor om dem, och eftersom de drog ut på tiden kom även mina ansvarsutkrävande intervjuer att hamna ganska sent i processen.

Jag förberedde intervjuerna genom att skriva ner de frågor som dök upp löpande under arbetet med undersökningarna. Detta för att inte riskera att glömma något viktigt när det väl blev dags för själva samtalen. De frågor som jag absolut måste ha svar på markerade jag med större text så att jag inte skulle missa någon av dem. (Hansson, 2009, s. 244).

Direkt före intervjuerna gick jag igenom de huvudsakliga resultaten av mina undersökningar en extra gång för att ha informationen färsk i huvudet. För att få en större möjlighet till kontakt och kommunikation med intervjupersonerna såg jag till att träffa alla personligen, med undantag av en som inte hade tid med något annat än en telefonintervju. En ytterligare fördel med det personliga mötet är att det blir svårare för intervjupersonen att avbryta intervjun (Hansson, 2009, s. 235) och jag upplevde också att samtliga av dem jag träffade gav mig mycket tid. Som jag nämnt tidigare bandade jag alla intervjuer, men hade också med ett anteckningsblock för att skriva ner svar som kändes särskilt viktiga samt, i ärlighetens namn, för att ha någonstans att göra av händerna och inte behöva stirra intervjupersonen i ögonen hela tiden. Eftersom jag hade många faktafrågor, började jag intervjuerna med enkla frågor där intervjupersonerna fick en möjlighet att berätta om sitt arbete, för att sedan leta mig fram till de frågor som jag såg som mer känsliga (Hansson, 2009, s. 246), till exempel varför ett visst politiskt parti fått så mycket utrymme i studiodebatterna under en viss tidsperiod. Jag tog också med detaljer från mina undersökningar i frågorna så att intervjupersonerna skulle veta att jag hade gjort en grundlig research (Hansson, 2009, s. 247), men också för att visa att jag verkligen var intresserad av det de hade att berätta. En liten sak, men något som jag har funnit mycket verkningsfullt, är att avsluta varje intervju med att fråga om det är något den intervjuade tycker jag har glömt eller som den skulle vilja lägga till, något som även Hansson tar upp (Hansson, 2009, s. 247). Det är ytterst sällan personen har något ytterligare att säga, men bara frågan brukar göra att de, uppfattar jag, lämnar samtalet med en positiv känsla.

d) Likheter och skillnader i vetenskapliga och journalistiska metoder

Det sätt som både den kvantitativa och kvalitativa undersökningsmetoden strukturerar material är något som tydligt liknar journalistiska metoder. Om jag inte hade känt till dessa båda analysers angreppssätt, med definiering och kodning av olika variabler, hade jag ändå lagt upp datan i ett Excel-dokument liknande en kodbok. Sådana har jag gjort förut när jag har haft olika typer av material som har behövt loggas och kunna sorteras inför en skrivuppgift. Även Hansson nämner olika typer av Excel-register och -listor som viktiga grunddokument för en grävande journalist (Hansson, 2009, s. 72-73). Däremot brukar inte variabelvärden förekomma i den journalistiska metoden, utan där skriver man in all information som text. Vilket också gör en sådan uppställning svårare att söka i än kodböcker utförda enligt de vetenskapliga metoderna.

För den journalistiska intervjumetoden är det samtalsintervjun som är den vetenskapliga metod som har flest beröringspunkter. Till exempel är två av samtalsintervjuns användningsområden "När vi ger oss in på ett utforskat fält" respektive "När vi vill veta hur människor själva uppfattar sin värld" (Esiasson et al, 2012, s. 253), vilket ju även är två av huvudspåren för journalistiska intervjuer. Båda metoderna strävar i dessa fall efter att få fram kunskap om sådant som tidigare varit dolt, respektive om hur människor uppfattar världen och sin egen plats i den, eller som Esiasson et al (2012) uttrycker det i ett citat från psykologen Steinar Kvale gällande samtalsintervjun, "erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld" (Esiasson et al, 2012, s. 253).

Däremot måste det erkännas, även om det tar emot för en journalist, att samtalsintervjun går betydligt mer på djupet än vad de flesta journalistiska intervjuer gör. Där journalisten ofta nöjer sig med att beskriva det den sett och hört, tar forskaren samtalsintervjuns resultat ett steg vidare och prövar svaren ytterligare. Ett exempel är antropologen Nina Eliasophs bok *Avoiding Politics. How Americans produce apathy in everyday life* från 1998. I den visar hon att de svar intervjupersonerna gav i enskilda intervjuer, inte alls stämde med hur de uttalade sig på de gruppmöten hon därefter gjorde direktobservationer av (Esiasson et al, 2012, s. 253-254). Visst finns det journalistiska arbeten som också följer och observerar personer och skeenden under en längre tid, men tidsbrist och krav på snabba resultat på redaktionerna gör att sådana reportage är betydligt mer sällsynta. Den vetenskapliga undersökningen bygger ju också på att alla steg noggrant och metodiskt dokumenteras så att vägen till resultatet är transparent och därmed kan utsättas för prövning av utomstående. En journalist är däremot ofta försiktig med att avslöja sitt arbetssätt, vilket motverkar möjligheten att i efterhand gran-

ska det. Och vägen fram till intervjuerna förekommer ytterst sällan i det färdiga journalistiska arbetet, eftersom det är tänkt att fokusera på det som anses mest relevant och intressant för läsaren, det vill säga själva resultatet.

I genomförandet av intervjuerna är exempel på likheter mellan metoderna att båda bygger på noggranna förberedelser av frågor (Hansson, 2009, s. 244 och Esiasson et al, 2012, s. 264-267), användning av öppna frågor som Vad hände? och Hur kändes det? (jmf nyhetsrapportering från en olycka eller sportreportern till idrottaren efter en genomförd tävling) och att börja med enkla frågor för att skapa kontakt med intervjupersonen och sätta en bra stämning för intervju (Hansson, 2009, s. 246 och Esiasson et al, 2012, s. 264-265). Den journalistiska intervjun verkar dock lämna ett mycket större utrymme för spontanitet. Om intervjupersonen säger något intressant som egentligen handlar om något helt annat än själva intervjuämnet, kan journalisten ta upp det spåret, vilket i slutänden kanske leder till en artikel om något hen inte ens hade kunnat tänka sig när hen påbörjade intervjun. Den vetenskapliga samtalsintervjun bygger däremot på att allt görs enligt mall. Även om frågorna är öppna är det de svar som hör till ämnet som är intressant för forskaren, eftersom det är den informationen som ska sättas samman med andra svar på samma frågor, så att de tillsammans kan ge ett underlag för analys. Esiasson et al (2012) skriver visserligen att ingen intervjuguide behövs följas slaviskt men påpekar samtidigt att ”det viktiga är att alla frågor/teman berörs under samtalet” (Esiasson et al, 2012, s. 267). Med detta inte sagt att samtalsintervjun förbjuder uppföljande frågor, bara att de i så fall handlar om att vidareutveckla själva ämnet, inte något sidospår (Esiasson et al, 2012, s. 251).

6. ARBETETS GÅNG

a) Arkivmaterialet

För att kunna utföra undersökningen krävdes tillgång till arkivmaterial från SVT Aktuellt sändningar. Eftersom Aktuellt bara ligger uppe på SVT:s öppna webbtjänst Play i några dagar, var det nödvändigt för mig att komma åt bolagets interna arkiv, Meta. Då en av kurslärarna arbetar inom public service erbjöd han sig att kolla upp hur jag skulle kunna få möjlighet att söka i Meta, vilket ledde till rådet att kontakta nyhetschef Anne Lagercrantz. Jag mejlade henne och beskrev mitt ärende och sedan var det bara att vänta.

Samtidigt hade jag via en kurskamrat tipsats om att Kungliga Biblioteket (KB) i Stockholm har digitaliserade kopior av SVT:s sända material i sitt audiovisuella bibliotek. Jag kontaktade

därför också KB:s Forskarservice för att höra om jag skulle kunna få tag på debattinslagen den vägen. De svarade att materialet fanns hos dem och att de skulle kunna hjälpa mig med sökningar, men att det var bäst att göra det när jag var på plats i Stockholm, vilket jag planerat in till två veckor senare.

Efter ett samtal kring metod och upplägg med professor Kent Asp på Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Göteborgs universitet en vecka senare, blev jag dock orolig eftersom han var mycket tveksam till att det skulle gå så lätt att söka fram de inslag jag behövde, som jag fått intryck av i mejlväxlingen med KB. Jag ringde därför upp Forskarservice för att säkerställa att allt var okej och fick då besked att de inte katalogiserar materialet från SVT och därför själva skulle behöva gå via SVT Arkiv för att få fram det jag behövde. Mejlade över uppgifter om tidsperiod och sökord, men för att gardera mig återkopplade jag även till Anne Lagercrantz som jag ännu inte fått svar från. Den här gången svarade hon direkt och satte mig i kontakt med Aktuellts ansvarige utgivare Ulf Johansson. Han lovade att hjälpa mig att komma åt Meta och vi avtalade möte på SVT en vecka senare.

När jag kom till SVT visade det sig att den researcher som skulle hjälpt mig precis hade gått på semester. Ulf Johansson sprang kors och tvärs genom tv-huset med mig i släptåg och försökte hitta någon annan som kunde arkivet, men alla var upptagna. Till slut fick jag lämna med ogjort ärende, men med telefonnummer till en person på SVT Arkiv. Några timmar senare fick jag kontakt med henne och hon tyckte att det enklaste var att jag mejlade henne vad jag behövde och att hon gjorde sökningarna åt mig. Min förfrågan såg ut som följer:

Case 1

- SVT Aktuellt kl 21
- Period: 2012-03-01 till och med 2016-02-29
- Debatt (ibland tror jag de kallar det "diskussion" eller att personer "möts" i studion)
- Ämnesord: invandr* (invandring, invandrare etcetera), integration, migration [ändrade sedan till migr*, förf. anm], flykting, asyl

Två dagar senare hade jag fått flera listor med sammanlagt 289 träffar med datummärkta inslag. Alla var dock inte unika utan vissa återkom under flera sök- och/eller ämnesord. Nu kunde jag själv leta fram inslagen i det audiovisuella arkivet (de har inte katalogisering av

innehåll men av ett antal andra variabler, varav en är datum). Det var för övrigt tur att jag fick direkthjälp från SVT, för när jag fick svar från KB att deras förfrågan kommit tillbaka från SVT Arkiv, var den listan betydligt kortare än den jag fått via min egen kontakt. Med andra ord hade jag kunnat missat många debattinslag till undersökningen.

b) Kodning kvantitativ del

Listorna från SVT Arkiv innehöll inslag som var framsökta genom en blandning av metoder. Utifrån Metas uppbyggnad hade min kontaktperson sökt på olika kombinationer av fritext och ämnesord (det sista innebär att en arkivredaktör beskrivit inslaget och valt ämnesord). Exempel på i detta fall aktuella ämnesord var invandrare, integrationspolitik, flyktingar och asylrätt. Exempel på fritextsökningar var migr* och invandr*. Alla sökningar innehöll även studio*, antingen som fritext eller filnamn, för att utesluta andra typer av inslag, som reportage. Tyvärr loggar SVT inte alltid debattinslagen med ordet ”debatt”, så att söka på studio* var enda sättet att inte missa något av dem.

Jag har varit tvungen att lita helt på att de sökningar som min kontaktperson gjorde ringade in samtliga studiodebatter som var aktuella för undersökningen. Enda sättet att kontrollera det hade annars varit att titta igenom samtliga Aktuellt-sändningar från den fyraåriga undersökningsperioden och den tiden hade jag inte.

Vid ett tillfälle råkade jag trots allt komma över en debatt som inte fanns med på listorna, trots att den helt dominerades av frågan om EU:s flyktingpolitik. Kanske hade den taggats med andra ord utifrån att rubriken på diskussionen var ”EU-skeptisk opinion – hur ska EU svara?” Den var med alldeles i slutet av den tidigare nämnda tillagda tidsperioden från mars 2016 till och med oktober 2016 och jag lade till den till den kodningsdelen. Med andra ord låg den utanför den period som huvuddelen av mina resultat beräknats på (se vidare under kapitel 4), men det är ändå viktigt att nämna eftersom det är en indikation på att det skulle kunna finnas någon/några ytterligare debatter som saknas i mitt undersökningsmaterial.

På KB tittade jag igenom alla sändningar med inslag i söklistorna, strök dem som inte innehöll någon debatt (utan var exempelvis studiointervjuer) och lade in dem som var debatter i kodschemat, utifrån de variabler som nämnts tidigare i kapitel 5. Några debattinslag sorterade jag även bort utifrån ämne och format. Till exempel valde jag att inte ha med studiodebatter om EU-migranter. De flesta av dessa handlade om det så kallade ”tiggeriproblemet” och jag bedömde att de skulle snedvrída resultatet av undersökningen eftersom det är en fråga som snarare hör till EU:s inre rörlighet än invandring/flyktingar/asylrätt. Andra valde jag att inte

ha med eftersom de inte kunde räknas som debatter. Ofta handlade det då om två eller flera personer som befann sig i studion, eller i studion och på länk, samtidigt, men som svarade på programledarens frågor en i taget, eller som inte hade motstående åsikter och argument även om de fyllde i varandras svar. Fem av dessa finns fortfarande med i kodschemat eftersom jag inte genast var säker på om de borde vara med eller inte. De är markerade med blå text och har inte räknats med i några av resultaten.

För frågor kring invandring, flyktingar etcetera var det sammanlagt 51 debatter med 102 debattörer från mars 2012 till och med februari 2016 som stämde in på kriterierna och därmed kodades.

Sent i processen fick jag även listor för tidigare nämnda tillägg till vald tidsperiod – från och med mars 2016 till och med oktober 2016 – från min kontaktperson på SVT Arkiv. Dessa innehöll ytterligare 15 debatter för invandring/flyktingar. Två av dem hade ännu inte levererats till KB, men den enas löp hade skrivits in i arkivet och utifrån det kunde jag utläsa att den hörde till, och den andra hade jag redan sett på Youtube och använt till den kvalitativa undersökningen, så jag visste att även den borde finnas med. Däremot kunde jag inte fylla i under alla rubriker i kodschemat för dem, eftersom jag inte hade tillgång till det sända materialet. Därför är de markerade med blå fält i kodboken.

c) Felaktigt urval – ämnet som försvann

Från början tänkte jag att jag skulle undersöka ett till huvudämne kvantitativt utöver invandrings- och flyktingfrågor, för att ha som en referenspunkt att jämföra med. Eftersom invandring ses som en profilfråga för Sverigedemokraterna, valde jag miljöfrågan som komplement, då den ses som en profilfråga för Miljöpartiet och dessa två partier har svängt upp och ner kring liknande opinionstal de senaste åren. Jag funderade mycket kring om det var ett problem att bara ha två sökord för detta ämne. Tilläggen skulle ju kunna vara i det närmaste oändliga, som energi, kärnkraft, gift, kemikalier, växthuseffekt, utsläpp med flera. Just det gjorde också att jag till sist bestämde mig för att ändå bara ta med orden miljö och klimat. Särskilt som den expert på SVT:s arkiv som hjälpte mig med sökningarna där, förklarade att hon sökte på ämnesorden miljöfrågor och klimatfrågor, eftersom det innebar att ansvarig person aktivt skrivit in dem utifrån vad inslaget handlade om. Söker man istället på ”klimat” i fritext i detta arkiv räcker det med att ordet har stått i en påannonsering eller någon annanstans men det behöver inte betyda att själva programmet/ inslaget handlar om klimat.

Vissa av sökorden för debattinslagen om invandring fanns dock inte som ämnesord i SVT:s arkiv, så därför innehöll de sökningarna både fritext och ämnesord.

Utifrån kontaktpersonens bedömning genomförde jag alltså även en kvantitativ undersökning för debatter om miljö/klimat, med listor från henne där hon sökt fram inslag via ämnesorden miljöfrågor och klimatfrågor. Tidsperioden var densamma som för invandrings- och flyktingdebatterna och jag kodade alla debatter på samma sätt, förutom att id-numret för miljö/klimatdebatterna började med M för miljö istället för I för invandring.

Resultatet för miljö/klimat var dock bara sex debatter, vilket var ett för litet underlag för att kunna göra några jämförelser med eller ens dra några direkta slutsatser av, förutom just att de var få. Jag lade dem därför åt sidan och fokuserade istället på debatterna om invandrings- och flyktingfrågor. Något som visade sig vara tur. Sent i processen fick jag nämligen klart för mig att det överhuvudtaget inte gick att ha med det resultat jag fått fram för miljö/klimat. Detta för att sökningarna gjorts annorlunda än för invandring/flyktingar i och med att min SVT-kontakt enbart sökt på ämnesord för de förra och inte även fritext med trunkeringar som för de senare. På grund av detta var sökningarna inte vetenskapligt jämförbara och miljö/klimat kunde inte användas alls i mitt arbete.

Vid det laget var det för lite tid kvar av kurstiden för att gå tillbaka till min kontakt på SVT Arkiv och be henne göra nya sökningar. Jag fick helt enkelt ta bort allt som hade med miljö/klimat att göra ur mitt arbete istället. Som nämnts var det ju inte så mycket eftersom jag bestämt mig för att fokusera på debatterna om invandrings- och flyktingfrågor. Samtidigt var det en stor förändring vilken innebar en hel del extrajobb. Mest irriterad var jag över att jag inte tänkt på det tidigare, naturligtvis måste sökningar göras likadant för att kunna jämföras! Det stora problemet här var att jag var tvungen att förlita mig på någon annan för att göra Meta-sökningen och därför inte hade full kontroll över förloppet. Hade jag haft det hade jag gjort på samma sätt för båda ämnena, som man gör naturligt när målet är att jämföra. Men här skulle någon annan försöka tolka vad jag letade efter och när jag inte var tillräckligt tydlig gick det ut över resultatet.

Det går ju bara att spekulera i vad resultatet hade blivit om sökningen för miljö/klimat också innehållit trunkerade fritextsord, men en gissning är att fler debatter än sex hade dykt upp. Det hade i sin tur gjort att en jämförelse med invandring/flyktingdebatter faktiskt hade varit möjlig, vilket både hade fördjupat och breddat mitt arbete. Nu kan jag bara hoppas att jag någon gång får möjlighet att göra om det på rätt sätt.

d) Kodning kvalitativ del

Som nämnts under Avgränsning valde jag i den kvalitativa delen att fokusera på debattinslag där SD medverkat, samt använde mig av en något utökad tidsperiod jämfört med i den kvantitativa delen. Förutom att få en spridning över de valda åren, försökte jag välja debatter som i sitt innehåll hade en så tydlig, övergripande koppling till frågorna som möjligt. För att inte missa något viktigt och för att kunna återkomma till underlaget vid behov, transkriberade jag samtliga elva debatter. Av en slump upptäckte jag att flera av dem fanns på Youtube, vilket också gjorde det arbetet lättare eftersom jag inte behövde boka rum på KB för att få tillgång till dem. Däremot var jag fortfarande tvungen att använda det audiovisuella arkivet för att komplettera med framing-detalyer som löp, påa, eventuella inledande inslag etcetera eftersom hela sändningarna inte låg på Youtube. Vid de tillfällena kontrollerade jag också längden på inslagen så att de var desamma i arkivet som på nätet samt scrollade igenom dem i arkivet för att försäkra mig om att den som lagt ut dem publikt inte hade klippt i dem först.

När jag transkriberat en debatt gick jag igenom min utskrift, markerade de delar som hörde till olika rubrikerna i kodningen, som budskap och catch-fraser, och fyllde i dem i kodschemat. Jag tittade också igenom debatten några gånger till för att få övriga delar, som programledarens roll och den övergripande tonen, så korrekta som möjligt. Det var betydligt svårare för mig att utföra den kvalitativa kodningen jämfört med den kvantitativa. Jag oroade mig för att inte få till den ultimata bedömningen av beteenden och attityder hos deltagare och programledare, vilket i slutändan ledde till att jag skrev med mycket mer i kodschemat än vad som egentligen är vettigt för att få en överblickbar undersökning. En stor del av oron berodde antagligen på att denna del av undersökningen kom med lite i sista minuten, vilket gjorde att jag inte hann förbereda metoden så mycket som jag hade önskat. I det här fallet fungerade det trots allt, eftersom det var så pass få debattinslag att materialet ändå inte blev oöverskådligt. Men i en eventuell fortsatt undersökning skulle metoden behöva förfinas. Fördelen var att jag hade ett digert material att hämta information ur till det journalistiska arbetet.

e) Intervjupersoner

Parallellt med undersökningarna pågick arbetet med att identifiera och kontakta de intervju-personer som jag behövde för att kunna utforma det journalistiska arbetet. Jag pratade med en tidigare Aktuellt-medarbetare för att få grundläggande kännedom om redaktionens arbetssätt. Utifrån hennes uppgifter, i kombination med information från övrig research, bestämde jag mig för att intervjua två programledare samt ansvarig utgivare för Aktuellt. Allra först kontaktade jag dock SVT:s programchef Jan Helin. Han hade både skrivit en debattartikel där han

kritiserade Aktuellts hanterande av en uppmärksammas studidebatt i september i år där chefredaktören för den nazistiska tidningen Nya Tider deltagit, och sedan även själv varit med i en studidebatt i programmet för att diskutera kritiken. Tyvärr tackade han nej via sin assistent och hänvisade till Aktuellts ansvarige utgivare.

Innan jag åkte till Stockholm för att börja leta i arkiven pratade jag även med seniorprofessor Kent Asp och professor Bengt Johansson vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet, för att få input på min planerade undersökning, metod, tidigare forskning i ämnet etcetera.

Många intervjupersoner visade sig vara svåra att få kontakt med. Jag hörde tidigt av mig till de två programledare som förekom oftast i studidebatterna i min undersökning och frågade om intervju. Den ena var först positiv men osäker på om hon skulle ha tid och bad att få återkomma. När jag sedan kontaktade henne igen tackade hon nej och tyckte att jag skulle prata med en redaktör istället. Efter en upprepad förfrågan till den andra tackade även hon nej och hänvisade till redaktör. Eftersom programledarens roll var en av de delar jag studerat närmare var det inte riktigt utbytbar mot att intervjua en redaktör och jag började bli orolig för att helt stå utan programledarperspektivet. Lyckligtvis sade nästa programledare i ordningen, Anders Holmberg, ja, men de många turerna krympte min redan tajta tidsplanering.

Aktuellts ansvarige utgivare, Ulf Johansson, gick snabbt att boka in och han tipsade mig om SVT Nyheters programchef Eva Landahl som håller i ett pågående utvecklingsarbete kring studidebatterna. Även hon sa ja, men fick skjuta fram intervjun på grund av jobb vilket igen påverkade tiden jag hade kvar till att skriva.

Eftersom jag helst ville träffa mina intervjupersoner ansikte mot ansikte gjorde jag mina två forskarintervjuer när jag var nere i Göteborg för seminariedagar med magisterkursen. Det gjorde att den sista av dem hamnade så sent som 15 december, men jag tror att samtalen och svaren samtidigt blev bättre än om jag hade tagit dem på telefon.

Allra svårast visade det sig vara att få tag i en professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid Örebro universitet. Trots upprepade försök på mejl, telefon och meddelanden via andra på fakulteten har jag ännu inte fått något svar. Det innebär att jag fick stryka den fjärde artikel jag planerat, eftersom den var tänkt att bygga på hans forskning kring högerpopulistiska rörelers retorik om flyktingar och invandrare inklusive i kontexten av de senaste årens ökning av människor på flykt. En intervju jag gjort med en sakkunnig på Flyktinggruppernas Riksråd (FARR) blev därmed också nedflyttad till research eftersom den inte fungerade utan det sammanhanget.

f) Svårigheter och misstag

Förutom det stora problemet med ett felaktigt urval som jag beskrivit tidigare i detta kapitel under c) Felaktigt urval – ämnet som försvann, uppkom det under arbetets gång flera problem som jag inte hade räknat med. Det första var att det tog så lång tid att få tillgång till SVT:s arkiv, men framför allt att det sedan visade sig vara så svårt att söka i detta arkiv. Jag trodde till exempel att det skulle finnas kategorier för ”debatt” eller i alla fall att alla inslag som var en debatt taggades med det ordet, men så var inte fallet. Det gjorde att allt tog mycket längre tid än beräknat, eftersom jag var tvungen att titta igenom samtliga inslag som kom fram under ”studio” och var relaterade till mina sökord, för att kunna vaska fram debatterna. Det innebar också att jag inte har haft möjlighet att ta fram siffror för antalet studiodebatter totalt under tidsperioden för undersökningen och alltså inte har kunnat sätta antalet debatter gällande invandring/flyktingar i relation till det totala antalet. För att få fram ett sådant tal hade jag behövt titta igenom samtliga studioinslag från de fyra årens sändningar för att hitta vilka som var debatter, och den tiden fanns inte.

Samtidigt var ett av mina misstag att inte lita tillräckligt på det jag fick fram genom min kvantitativa undersökning, utan stressa in både en extra tidsperiod och en kvalitativ undersökning i tillägg. Rent personligt var det bra eftersom det gav mig mer insikt i de frågor jag undersökte, men tidsmässigt förstörde det planeringen för hela magisterarbetet och gjorde att stressen och pressen blev stor under andra halvan av kursen. I efterhand kan jag se att det fanns mycket mer att hämta i den ursprungliga undersökningen än jag trodde och att jag hade kunnat genomföra arbetet med enbart den. Att jag blev så ängslig berodde främst på ett annat misstag, nämligen att jag redan innan jag påbörjat undersökningen var alldeles för säker på vad jag skulle få för resultat. Jag hade planerat det journalistiska arbetet utifrån det och när resultatet sedan visade sig bli ett annat, blev jag rädd att ingenting skulle hålla och att jag behövde mycket mer material.

Till viss del hade jag nog kunnat minska tidspressen genom att jaga mina planerade intervju-personer mer aggressivt. Nu var jag istället försiktig, särskilt när det gällde Aktuell-medarbetarna. Det var så viktigt för arbetet att de ställde upp, att jag inte ville riskera att skrämma bort dem genom att vara för påstridig. Samtidigt gjorde det att dagarna gick medan jag väntade på deras svar.

Ytterligare en svårighet måste nämnas och det är att jag flyttade tillbaka till min bostadsort Stockholm efter de första fyra veckorna av kursen. Det var planerat så från början eftersom vi bara hade två seminariedagar under november-december, och var också nödvändigt av penga-

och privata skäl. Det gjorde i och för sig också att jag var på plats för arkivsökningen på KB vilket var en stor fördel. Jag hade dock inte räknat med betydelsen av närhet till skolan, handledare och övriga i klassen för sammanhang och stöd, och att arbeta utan det blev tuffare än jag hade trott.

g) Lärdomar

Den största lärdomen är en som jag egentligen vet men ändå missade helt i det här fallet, nämligen att det är farligt att sätta för stor tillit till sina egna uppskattningar. I alla fall när det gäller frågor som man är mycket engagerad i och därmed kanske inte ser alla sidor av så klart. Att jag trodde att jag visste resultatet innan jag påbörjade min undersökning ställde till en hel del bekymmer längre fram i arbetet. Samtidigt hade jag inga problem med att omvärdera min förutfattade mening när det stod klart att den inte stämde, vilket ju var förutsättningen för att överhuvudtaget kunna producera ett arbete med så lite subjektiva influenser som möjligt (jag tror inte att någon undersökning eller text som skapas av människor kan vara helt objektiv).

Den andra lärdomen har jag också stött på tidigare men lyckas ändå missa varje ny gång, nämligen att allt alltid tar mycket längre tid än man tror. Optimismen i min tidsplanering i projektets samtliga faser – arkivsökningen, kodningen, kontakten med intervjupersonerna, textskrivningen – gjorde att de sista veckorna innebar ett konstant kniven mot strupen-läge. Det kan inte sägas nog många gånger: Man måste börja med samtliga delar av ett sådant här arbete så fort det bara är möjligt!

Den tredje lärdomen är hur viktigt det är med många ögon när man är djupt involverad i en fråga. Jag hade stor hjälp av kurskamrater, handledare och journalistvänner som ifrågasatte formuleringar och krävde vidareutveckling av beskrivna resultat i mina texter. Utan deras input hade slutversionerna blivit betydligt sämre.

7. MÅLGRUPP OCH PUBLICERING

Det journalistiska arbetet består av tre artiklar och en analys/kommentar, skrivna för att både kunna fungera var för sig och som serie. Den inledande artikeln är skriven i en friare form, tänkt att väcka läsarens nyfikenhet och därmed föra hen in i ämnet. De andra två artiklarna är rakare nyhetsartiklar, om än mer omfattande än sådana traditionellt brukar vara.

Artiklarna är tänkta för en publikation med intresse för mediabevakning, som exempelvis Journalisten. Men de skulle också kunna fungera som tema-sidor för exempelvis DN eller

SvD, och eftersom de går att läsa var för sig skulle någon av dem kunna gå i ett magasin som Fokus eller Filter.

Primär målgrupp är människor med ett specialintresse för mediefrågor, men förhoppningen är att kunna fånga även dem som befinner sig utanför den kretsen. Människor som tycker om att läsa om politik och samhälle i stort, men också de som egentligen inte brukar intressera sig för den här typen av frågor alls. Jag vill att fler ska engagera sig och ta ställning i frågor som rör demokrati och makt och för att det ska ske behövs bland annat mer spridning av kunskap om hur medier i vårt samhälle fungerar.

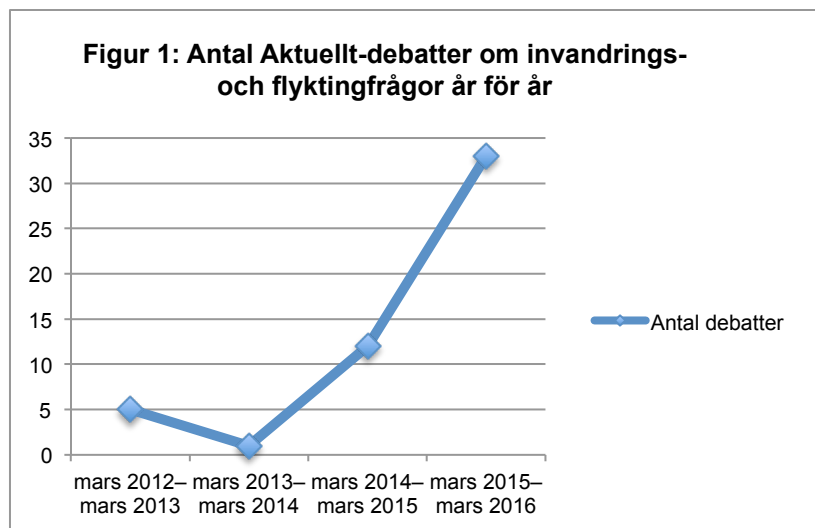
Den tänkta publiceringen och målgrupperna har påverkat det journalistiska arbetet främst genom att jag jobbat mycket på att få till ett språk och en form som ska kunna locka även dem som i vanliga fall inte läser den här typen av artiklar. Jag har försökt undvika specialord som utesluter de inte redan invigda och lätta upp ett i grunden ganska torrt material genom att fokusera på de mest uppseendeväckande delarna av mina undersökningar. Invandrings- och flyktingfrågor är också något som engagerar många i Sverige idag, så jag har försökt lyfta den biten mer än de allmänna funderingarna kring själva debattformatet.

8. RESULTAT AV UNDERSÖKNINGEN

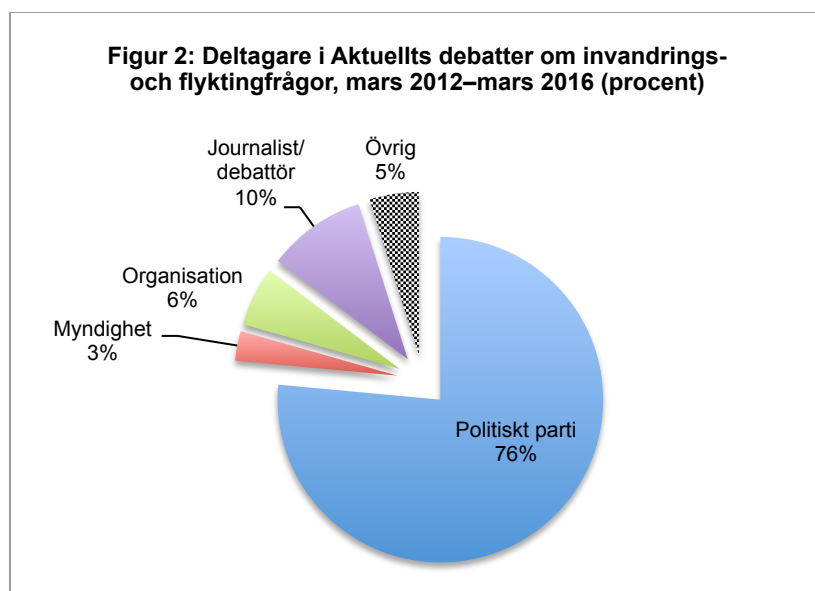
a) Resultat kvantitativa delen

I den kvantitativa undersökningen var det främst spridningen av debatter på olika aktörer samt uppdelningen mellan de politiska partierna som jag ville titta på. Eftersom jag fokuserat på fyra jämna år med start i mars 2012, är det också från mars till och med februari året därpå som årsresultaten nedan är beräknade, om inte annat sägs.

Sett över tid har antalet debatter i invandrings- och flyktingfrågor varierat rejält. 2012-03 till 2013-03 var de fem stycken, 2013-03 till 2014-03 var det bara en, för att sedan öka till tolv under 2014-03 till 2015-03 och hela 33 under 2015-03 till 2016-03 (Figur 1). Den uppåtgående trenden ser också ut att fortsätta, med 14 debatter från och med mars 2016 till och med oktober samma år.

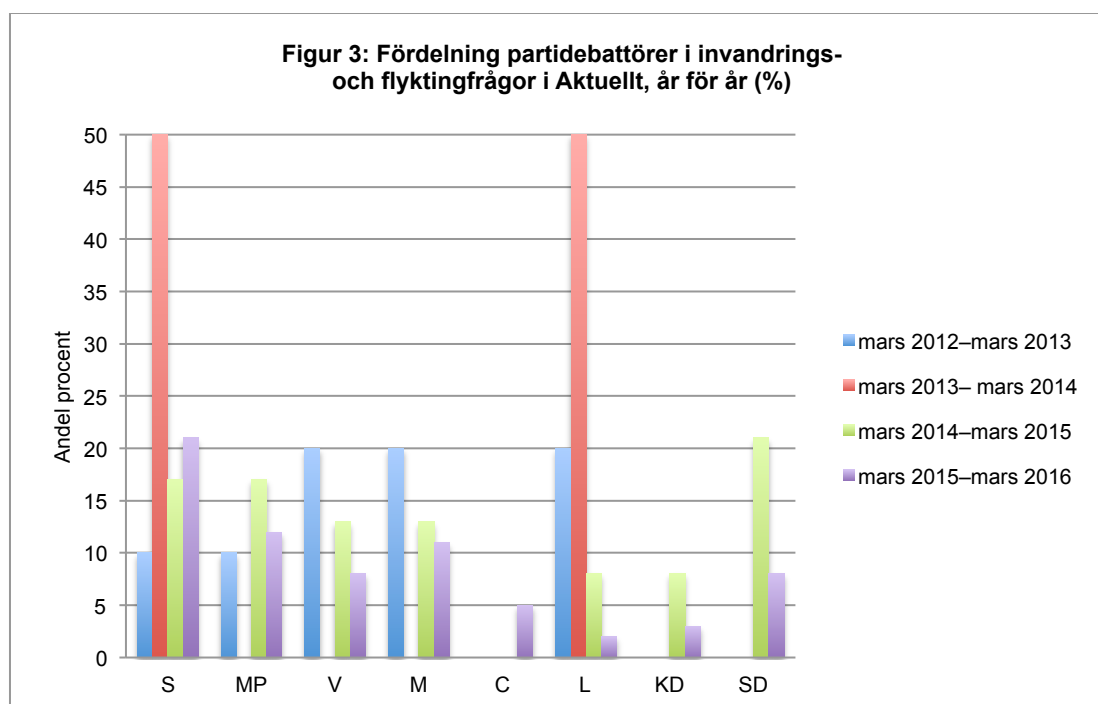
Ser man över alla fyra åren tillhörde 78 av 102 debattörer (två i varje av de 51 debattinslagen) politiska partier (76 %), tio var journalister/debattörer (10 %), sex representerade olika organisationer (6 %), tre kom från olika myndigheter (3 %) och fem tillhörde kategorin övrigt (5 %) (Figur 2). Kategorin organisationer, dit till exempel flyktingars egna sammanslutningar samt andra krafter från civila samhället som jobbar för deras sak hör, dök inte upp förrän under sista året av den undersökta perioden. I det hade de sällskap av kategorin journalist/debattör som också inte fanns med förrän mars 2015-mars 2016.

N: Totala antalet debattörer = 102 stycken.

Tittar man enbart på de politiska partierna hade S sammanlagt med 20 debattörer, MP 13, M 12, SD och V 10 var, L 6, KD 4 och C 3 under de fyra åren (siffrorna är desamma i procent).

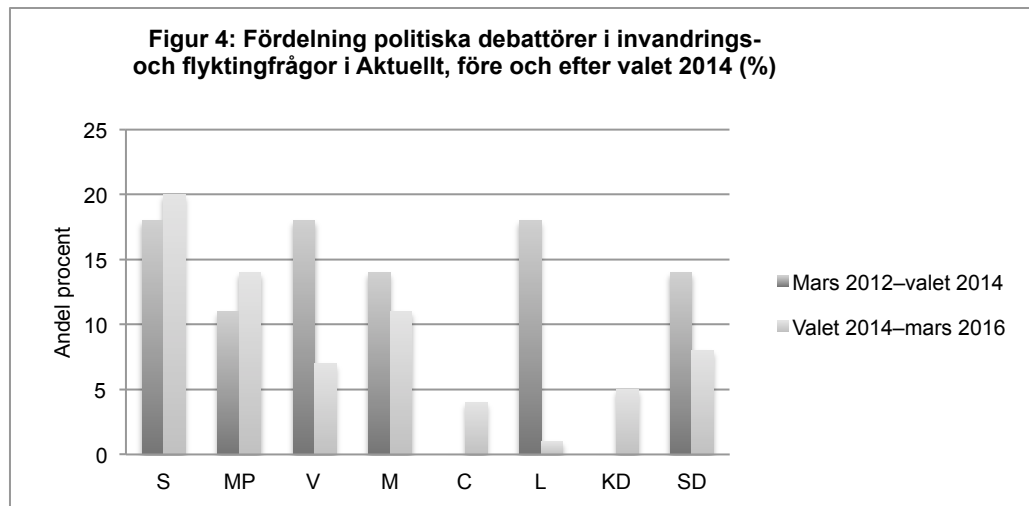
I det stora hela sammanfaller antalet debattörer från ett parti med antalet debatter partiet deltog i, undantaget två tillfällen då två S-politiker respektive två M-politiker debatterade mot varandra. Därmed var S och M alltså sammanlagt med i färre debatter än deras antal debattörer under perioden, eftersom en debatt var upptogs av två av deras debattörer. Sett år från år har de olika partiernas medverkan varierat en hel del (Figur 3). Centerpartiet finns till exempel inte med alls förrän periodens sista år, medan V ligger högt under första året (20 %) för att sedan sjunka de kommande åren och SD inte finns med förrän år tre men då kommer in på en hög andel (21 %).

N: Totala antalet partidebattörer = 78 stycken.

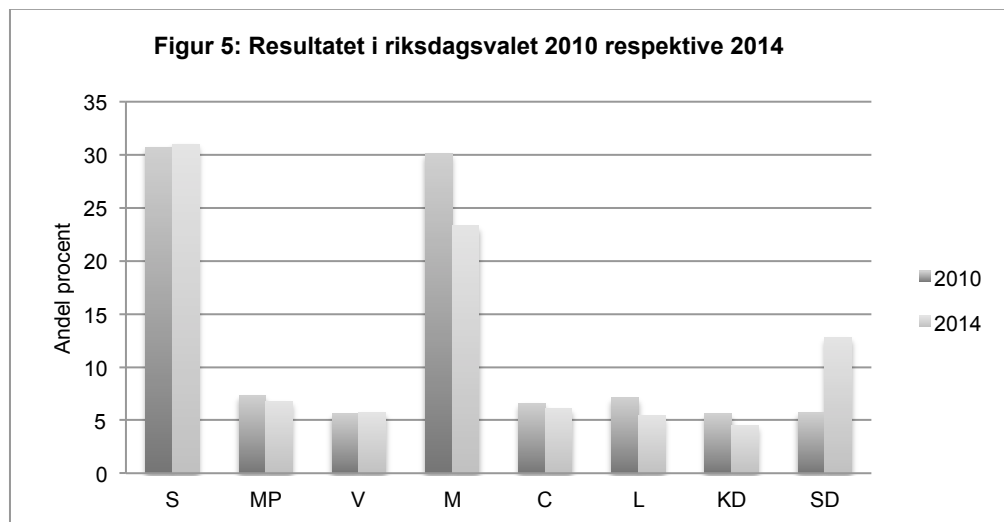
Kommentar: Procenten är beräknade på det totala antalet debattörer, det vill säga inklusive de som inte tillhörde ett politiskt parti. Därför är den sammanlagda procentsiffran här mindre än 100 per år. Den höga siffran för S och L mars 2013-mars 2014 beror på att endast en debatt hölls under den perioden och de två debattörer som då ställdes mot varandra var från dessa partier.

Delar man istället upp resultatet utifrån före och efter valet 2014, för att jämföra partiernas procentuella deltagande i studiodebatter med deras procentuella valresultat ser det ut som i Figur 4 och 5.

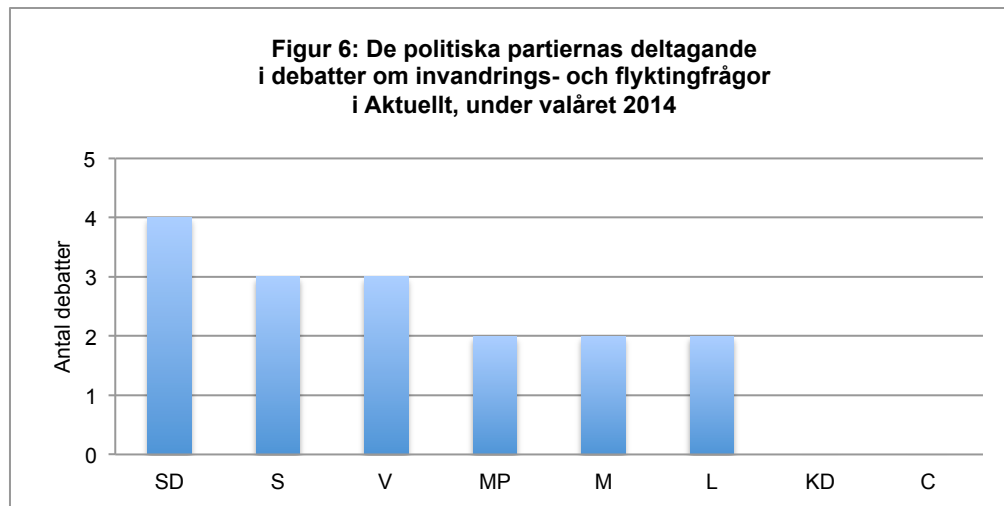

N: Totala antalet politiska debattörer = 78 stycken.

Kommentar: Procenten är beräknade på det totala antalet debattörer, det vill säga inklusive de som inte tillhörde ett politiskt parti. Därför är den sammanlagda procentsiffran här mindre än 100 per period.

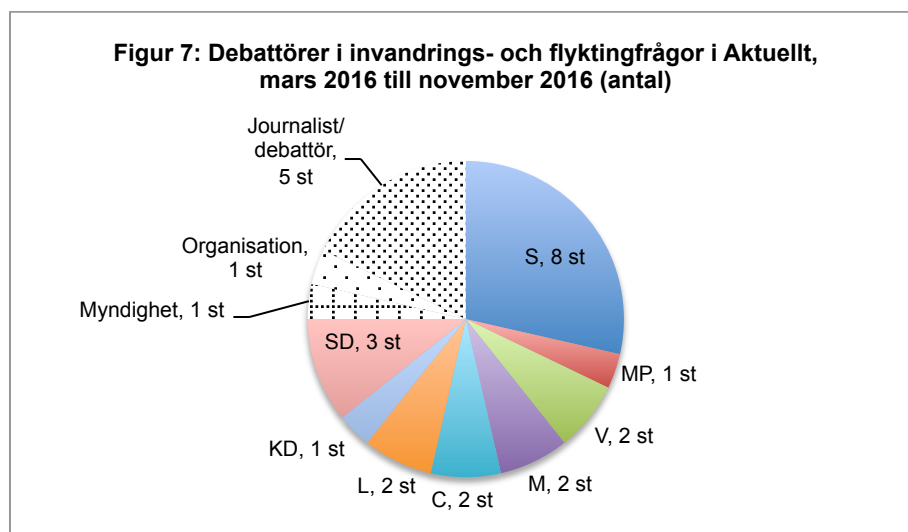

Extra intressant ur en politisk synvinkel är valåret 2014, det vill säga perioden från 1 januari till den nationella valdagen 15 september. Under de månaderna höll Aktuellt åtta debatter kring invandrings- och flyktingfrågor och i fyra av dem var SD den ena debattören, vilket får ses som en ganska stor representation med tanke på deras dåvarande storlek i riksdagen (5,7 %). Vänsterpartiet låg också relativt högt med tre debatter medan C och KD inte var med i en enda (Figur 6).

N: Totala antalet debatter = 8 stycken.

Även om jag valt att inte göra några jämförande analyser utifrån min i ett sent skede tillagda undersökningsperiod från och med mars 2016 till och med oktober 2016, kan det ändå vara på sin plats med en enkel redovisning av resultatet vad gäller de olika kategoriernas debattörsandel. Denna presenteras i Figur 7.

N: Totala antalet debattörer = 28 stycken.

b) Resultat kvalitativa delen

Redovisar detta resultat variabel för variabel, förutom att jag har lagt ihop variabeln *Debattpart SD* och *Debattpart motpart* under rubriken *Debattörer*.

Datum

De elva debatter som undersöktes hölls i Aktuellsändningar på följande datum:

2010-10-13
2011-12-01
2014-04-15
2014-05-07
2014-07-01
2015-08-27
2015-09-02
2016-01-26
2016-04-12
2016-08-09
2016-10-20

De två tidigaste tog jag med för att jag var intresserad av att se om någon utveckling skett under åren från valet 2010 till nutid, gällande exempelvis retorik och budskap och programledarens respektive de båda debattörernas uppträdande. Att tre debatter från 2014 är med beror på att det var ett valår och därför intressant att se hur invandrings- och flyktingfrågor diskuterades i den kontexten. Huvuddelen av debatterna ligger dock relativt nära i tid, med tyngdpunkt på 2016, främst för att jag tyckte att det var intressant att undersöka eventuella skillnader före och efter november 2015, då gränskontroller infördes och många partier svängde till en mer restriktiv flyktingpolitik.

Längd

De elva undersökta debatterna varierar i längd från 5 min och 36 s upp till 10 minuter. Huvuddelen, åtta stycken ligger inom spannet 6 min till 8 min och 30 s. Den längsta hölls 2016-01-26 och handlade om Danmarks nya, skärpta asylregler med kraftigt begränsad anhöriginvandring och rätt att konfiskera asylsökandes värdesaker. Den kortaste hölls 2014-07-01 i anslutning till SD:s dag i Almedalen, och handlade om SD:s kontra Alliansens flyktings- och invandringspolitik.

Inramning

Tio av de elva debatterna finns med i löpet till sändningen. Alla utom en är knuten till minst ett inslag som visas före debatten och handlar om frågan som ska diskuteras. En debatt har inslag både före och mitt i. Vid fyra tillfällen finns det avannonseringar som är något mer än bara ett tack till debattörerna och vidare till nästa ämne. En informerar tittarna om att de kan chatta med debattörerna på svt.se ”alldeles strax”, en hänvisar till ytterligare information på

SVT:s valsajt, en berättar att SVT kommer att uppmärksamma ”den pågående flyktning-katastrofen” under morgondagen i ordinarie och nyinsatta program och en hänvisar till mer information om debattens ämne (Danmarks nya, skärpta asylregler) i SVT:s app alternativt på bolagets hemsida.

Teman

I flera av debatterna återkommer samma teman. Det vanligaste är attacker på motståndarens politik (sex tillfällen), vilket väl förekommer i de flesta politikerdebatter oavsett vilket debattämnet är. Andra vanliga teman är välfärden (fyra tillfällen, fem om man räknar in ett tillfälle då kostnader för invandring diskuteras men också ställs emot välfärden av SD:s debattör), integration (fyra tillfällen varav vid ett endast motparten och inte SD:s debattör pratar om detta) och att hjälpa flyktingar ”på plats”, det vill säga i eller i närheten av själva krisområdet (fyra tillfällen varav vid två främst SD:s debattör som pratar om detta).

Programledare

Vid de elva debatttillfällena förekommer sju olika programledare.

Programledarroll

Varierar en hel del utifrån vem som är programledare. Någon är väldigt aktiv, ifrågasätter och ställer följdfrågor, andra är närmast passiva. Framför allt är det två saker under den här variabeln som är intressanta. Det ena är att programledarna ofta intar en tillbakadragen roll. De drar igång debatten med en eller två frågor, men bollar därefter huvudsakligen över debattörernas olika argument/frågor till motparten (noterat vid fem tillfällen). Det andra är förekomsten av något jag kallar ”känslifrågor”, det vill säga en typ av frågor som verkar ämnade att få den de ställs till att reagera känslomässigt. Exempelvis ”Att ta emot folk som flyr från krig och förföljelse handlar väl om medmänsklighet, har inte vi råd med det?”, ”Det ska gå tre år, det blir ju en väldigt väldigt lång tid för de barnen att inte få träffa sin förälder?” eller ”Om det var du och din familj på flykt hur tror du du skulle vilja att EU agerade?”. Den här typen av frågor ställs i samtliga fall till SD:s debattör och aldrig till motparten.

Debattörer

Från SD var partiledaren Jimmie Åkesson den klart mest förekommande deltagaren med åtta debatter. Motparterna är inte lika intressanta ur resultatsynpunkt, eftersom det var SD:s medverkan och spridning över tid som var huvudkriterierna för hur jag valde ut de elva debatterna till undersökningen. Vilka som var motparter har alltså mest berott på slumpen. Dock kan noteras att den mest förekommande partibeteckningen är L, vilket kan verka lite märkligt med

tanke på resultatet i den kvantitativa undersökningen där L var ett av de partier som hade minst andel debattörer under den undersökta fyraårsperioden. Att de är störst här beror främst på att dåvarande integrationsminister Erik Ullenhag som tillhörde L (Folkpartiet då) deltog i två debatter, varav en var från 2010, alltså utanför tidsspannet för den kvantitativa undersökningen. De två andra L-debattörerna återfinns också utanför den kvantitativa undersökningens tidsperiod, nämligen från andra halvåret av 2016.

Huvudbudskap SD

Från SD:s håll finns främst tre huvudbudskap, vilka ofta upprepas flera gånger vid varje tillfälle och återkommer över hela tidsperioden:

- Hjälpa flyktingar i själva krisområdet eller intilliggande områden istället för i Sverige (sju tillfällen)
- Invandrings- och integrationspolitiken har hittills varit ansvarslös och misslyckad (sju tillfällen).
- Sverige har tagit emot för många vilket har splittrat samhället och gör att välfärden går på knäna (sex tillfällen).

En intressant notering är att ”hjälpa på plats” i stort sett försvann efter att större delen av övriga partier svängde till en hårdare flyktingpolitik i november 2015. I de fyra undersökta debatter som ligger efter den skiftningen finns ”hjälpa på plats” som SD-budskap enbart vid ett tillfälle och den gången utan att det är något som debattören upprepar och utvecklar, vilket tidigare varit fallet.

Huvudbudskap motpart

Varierar naturligtvis beroende på vilket parti motdebattören tillhör. En intressant utveckling är dock hur argumentationen går från att Sverige behöver invandrare och ska fortsätta vara ett öppet land (2010, 2011), via behovet av lagliga vägar in i EU och att svenskar är stolta över att vi tar ansvar att hjälpa flyktingar (2014, 2015) till satsning på integration och välfärd, att EU måste klara upp fördelningen av flyktingar och att asylrätten ska värnas men ”alla ska inte stanna” (2016).

Catch-fraser SD

Några typexempel:

”Vi hjälper effektivare i närområdet. Det är väsentligt dyrare att hjälpa människor i Sverige.”

”Det är inte rimligt att ensamstående kvinnor ska försörja förmögna män från Syrien.”

”Välfärden håller på att krackelera.”

”Varenda integrationsåtgärd som har testats så här långt har misslyckats komplett.”

Catch-fraser motpart

Igen naturligtvis skiftande beroende på motpartens partitillhörighet, men några exempel som är relativt representativa är:

”Jag är stolt över att vi är ett land som har en öppenhet.”

”Vi måste göra det lättare att söka asyl på legal väg.”

”Det krävs att EU är med och tar ett gemensamt ansvar.”

”Jag ser sjukvård som en investering. Kan man ge den tidigt (...) då innebär det också att man snabbare kan komma tillbaka i arbete” (med anledning av SD:s förslag att den som inte är svensk medborgare inte ska ha samma rätt till vård som svenska medborgare).

Ton

Påfallande ofta får debatterna en negativ ton. Det är bara tre debatter där inte stämningar som hetsig, irriterad, aggressiv eller sur antecknats. Debattörerna bryter ofta av och/eller pratar förbi varandra. SD:s debattörer ställer ofta egna frågor direkt till motdebattören medan tvärtom är mer ovanligt.

Påståenden/anklagande undertext (riktade mot invandrare/flyktingar)

Det är sällan som något sägs som är direkt anklagande eller innehåller faktauppgifter av den sorten. Två undantag kommer från Kristina Winberg respektive Kent Ekeröth, båda SD. Den första säger i en debatt 2016-10-20: ”70 procent av dem som kommer är inte flyktingar, det är ekonomiska migranter som är lycksökare.” Den andre säger i en debatt 2016-08-09 att vi i Sverige nu har ”hundratusentals människor som vi inte riktigt vet vem de är, var de kommer ifrån, har de kopplingar till terrorism, har de begått brott i hemlandet? Och resultatet har vi sett, inte bara i Sverige utan i Europa också. En våg av terrorism i Tyskland och Frankrike”. I samma debatt förekommer även följande dialog mellan Kent Ekeröth (KE) och programledaren (PL):

KE: Jag säger att vi måste prata om säkerheten i det här landet. Och i Sverige har vi ett problem, vi har en våg av sexuella övergrepp framför allt på flickor och kvinnor. Det är våldtäkter till och med mord, som vid Ikea när en asylsökande högg ihjäl två svenskar för att han fick avslag på sin asyl.

PL: Men handlar detta om asylsökande?

KE: Det är exakt det det handlar om.

PL: Men hur vet du det?

KE: Jo men han som begick mordet i IKEA han var asylsökande. Och de här övergreppen har polisen själva berättat om att det är asylsökande, så...

PL: Men det är många som inte är det, det finns ingen som är lagförd för det.

KE: Precis, men vi måste, det är en stats uppgift att ha kontroll över vem som är i landet, att upprätthålla säkerheten i landet.

I denna dialog kan man konstatera att Kent Ekeröth tar ut svängarna en del med svepande formuleringar där han implicit kopplar samman övergrepp och asylsökande personer. Samtidigt är han tillräckligt vag för att inte kunna anklagas för uttalad rasism. Programledaren är också mycket aktiv i detta fall och pressar honom med följdfrågor.

Det är oftast subtila uttryck och ordval, men med en anklagande undertext, som SD använder sig av. Som "lycksökare" i exemplet med Kristina Winberg ovan, "massinvandring" som SD:s debattörer använde redan 2010, "vi ställer alldeles för låga krav på dem som kommer till vårt land", "människor chansar på att ta sig in illegalt (...) för att kunna få tillgång till sjukvård som är billigare än vad skattebetalarna i landet betalar för sin sjukvård och tandvård" eller helt enkelt "jag tror inte på det" (SD:s partiledare Jimmie Åkesson när MP:s migrationspolitiska talesperson Maria Ferm pratar om att flyktingar fängslats utan grund i Ungern och Tjeckien i en debatt 2016-01-26).

c) Resultatdiskussion

Vad gäller antalet debatter i invandrings- och flyktingfrågor har kurvan inte helt följt den för allmänhetens intresse för immigrationsfrågor. Den senare började stiga 2012 (20 %) och fortsatte öka även 2013 (22 %), ett år när det bara hölls en debatt i dessa frågor, om än räknat från mars. Tar man med hela 2013 blir det tre debatter och därmed lika många som från och med mars 2012 till årsskiftet 2012-2013. Därefter följer antalet debatter dock den fortsatta ökningen av allmänhetens intresse (2014, 27 % och 2015, 53 %) (Oscarsson et al, 2016). Den parallella ökningen de senaste åren är inte så konstig eftersom kriget i Syrien lett till att allt fler människor flytt därifrån och då bland annat till Europa och Sverige. Denna förändring avspeglar sig i allmänhetens intresse och i den politiska dagordningen, vilka båda samspelar med vad medierna sätter på agendan.

Mer förvånande var det faktum att de politiska partierna, med sina 76 procent, så kraftigt dominerade andelen debattörer. Uppenbarligen ses invandrings- och flyktingfrågor som något

som det är politiker som ska diskutera. Jag hade förväntat mig till exempel fler myndighetspersoner som förklarade och argumenterade för sättet asylmottagningen utfördes på. Naturligtvis är ansvaret för deras arbete i grunden de politikerna som satt riktlinjerna, men samtidigt finns det ju olika sätt att tolka dessa riktlinjer och de politiker som deltog i debatterna var långtifrån alla sådana som ställdes till svars för olika typer av myndighetsutövning. Förvånande var också avsaknaden av organisationer som företräder flyktingars och invandrares intressen. Deras perspektiv är ju intressant både för en fördjupande beskrivning av situationen, och för den journalistiska riktlinjen att ge alla berörda möjlighet att framföra sin åsikt. Kanske kan en orsak vara språksvårigheter, den som är nyanländ har antagligen svårt att föra en argumenterande diskussion på svenska. Men det finns ju å andra sidan organisationer som arbetar för flyktingar och invandrare vars talespersoner är infödda svenskar eller har bott i landet i många år. Istället verkar det troligare att den här fördelningen beror på något som J. Strömbäck (intervju, 15 december 2016) nämnde, nämligen att det finns en generell trend att mycket av den politiska debatten i Sverige sköts av de politiska partierna. Vilket gör att exempelvis frivilligorganisationer, fackföreningar och näringslivsföreträdare relativt sällan kommer till tals.

Det fattades inte flyktingar i Aktuellt-sändningarna överlag, men de förekom främst i olika nyhetsinslag och reportage, vars form inte ger samma möjligheter till att argumentera för sin sak som debattens.

Går man in på resultatet för de olika partiernas representation är det tydligt att min hypotes inte stämde. Som jag beskrev i inledningen hade jag uppfattningen att SD medverkade nästan hela tiden, men ser man till hela den undersökta fyraårsperioden är det S och MP som dominerat med sina 20 respektive 13 procent. Detta beror naturligtvis på att dessa två varit regeringspartier under den tid då flest debatter hållits. Att M som riksdagens andra största parti kommer därefter är ju heller inte konstigt. SD återfinns först på en fjärdeplats, där det intressanta snarare är att den delas med V, som utifrån senaste riksdagsvalet är betydligt mindre i storlek.

Bilden kompliceras dock något om man bryter ner resultatet utifrån de olika åren. Tittar man till exempel på tiden före valet 2014 hade L en viss överrepresentation i andelen debattörer jämfört med sin storlek i valresultatet 2010. Men det berodde på att integrationsministern i den dåvarande regeringen kom från partiet, och förstås var en huvudperson för debatter om invandrings- och flyktingfrågor. ”Vi vill ha personer med så högt ansvar som möjligt. Det är klart att det inte är helt lätt att jaga fram en minister över dagen, men det går och det händer

ändå ganska regelbundet eftersom Aktuellt är ett program som de prioriterar”, konstaterar programledaren Anders Holmberg (intervju, 7 december 2016).

Intressant blir det också om man vänder ögonen mot ytterkanterna. I debatterna före valet 2014 hade V 18 procent av debattörerna och SD 14 procent, trots att båda partierna hade en betydligt lägre andel riksdagsmandat bakom sig och ingen större politisk makt i frågorna. Efter valet 2014 har dock V:s deltagande mer än halverats, medan SD ligger kvar på fjärde plats bland partierna. Att V ligger så högt skulle kunna förklaras med att de anses ligga längst till vänster i dessa frågor och därmed får agera motpart till partierna högerut. Det stämmer både med forskningen om journalistik som påvisar en förkärlek för polarisering (J. Ström-
bäck, intervju 15 december 2016) och redaktionsmedarbetarnas inställning, ”om det ska vara en poäng att ha en debatt så vill man ju att det ska finnas tydliga motsättningar” (A. Holm-
berg, intervju 7 december 2016).

Resonemanget fördes vidare ytterligare ett snäpp när jag sökte svar på varför SD var med i hälften av debatterna som hölls under valåret 2014. Aktuells ansvarige utgivare Ulf Johansson menade att det var rimligt utifrån att SD vid den tidpunkten hade en helt egen hållning i invandrings- och flyktingfrågor, vilket gjorde det intressant för debatten att de fick argumen-
tera för sin inställning (U. Johansson, intervju 2 december 2016). Samtidigt kan man ju fundera över om det faktum att en åsikt skiljer sig markant från övrigas i sig ska vara ett skäl för att den ska få extra stort utrymme? Med ett sådant förhållningssätt riskerar medier dels att inte ge en korrekt bild av verkligheten, eftersom det extrema presenteras som mycket vanligare än det är, dels att de genom just denna upprepade presentation i sig bidrar till att det extre-
ma förflyttas så att det till slut uppfattas som normalt. Själv är jag tveksam till att det faktum att något är ”intressant för debatten” är ett tillräckligt starkt skäl för en sådan upprepad sned-
vridning. Naturligtvis ska alla åsikter presenteras, men det blir märkligt om medieutrymmet ökar bara för att de är aparta.

Från den kvalitativa undersökningen var det resultaten gällande budskap och användningen av olika begrepp och påståenden, som gav mest intressant underlag att diskutera vidare kring. ”Trots att invandringen nu är den lägsta på sju år har allt fler i offentligheten börjat stämma in i SD:s retorik” skriver DN:s ledarsida 2016-12-27. I samma ledare påpekas också att partiet använt ordet massinvandring från 1996, när det kom 5 753 människor hit, till i fjol då antalet var 162 877, och har fortsatt med i år när antalet ser ut att landa i närheten av 29 000 (Ledare DN, 2016, 27 dec). Det första påståendet är intressant eftersom skribenten presenterar flera exempel som stödjer tesen, samtidigt som jag inte har funnit så tydliga kopplingar i min

undersökning. Det kan ju bero på att den som skrev ledaren kan välja mellan i stort sett alla uttalanden som gjorts, medan mitt underlag i sammanhanget är betydligt snävare. Men ledarskribentens exempel kommer också från november och december 2016, vilket ligger efter den tidsperiod som de debatter jag undersökt befinner sig inom. Möjligtvis är det alltså en utveckling som blivit extra tydlig främst de senaste månaderna.

Min undersökning visade inte att övriga partier tagit över SD:s retorik, men väl att de tonat ner sin egen. Efter augusti 2015 nämns till exempel inte längre stoltheten över ett Sverige som tar ansvar, och i den sista debatten i undersökningen påpekar Cecilia Wikström (L) till och med att ”vi [ska] bli skickligare på att också säga att det finns inga asylskäl och då ska man återvisas till sitt land”. Inte något dramatiskt i sig att människor utan asylskäl ska avvisas, så har ju den svenska politiken alltid sett ut, men under de tidigare åren i min undersökning presenterades en återhållsam hållning inte i första hand som något man bör, och ska, bli bättre på. Inte heller när antalet asylsökande till Sverige under 2016 minskat rejält genom skärpta asyllagar, och möjligheten teoretiskt skulle finnas att åter börja diskutera en generösare inställning, återkommer en sådan retorik hos SD:s motparter i debatterna. Samtidigt är det för tillfället främst C och V som driver denna linje och debattörer från de partierna deltog endast i två vardera av de 14 debatter som hölls mellan mars 2016 och november 2016, varav ingen dök upp i min kvalitativa undersökning eftersom motparten i dessa inte var SD.

Att SD:s retorik inte har förändrats så mycket över åren märks till exempel i just användningen av ordet massinvandring som alltså både den tidigare nämnda DN-ledaren och min undersökning uppmärksammar. Men det är intressant att ett av de huvudbudskap de lyfter under de första undersökta åren, förslaget att fokusera på att hjälpa flyktingar på plats i krisområdena, nästan helt försvinner efter senhösten 2015. Det borde ju vara minst lika aktuellt, om inte mer, att hjälpa på plats när möjligheten för flyktingar att få hjälp i Sverige minskat kraftigt? Ett annat tecken på att partiet trots allt skruvat upp sin retorik något är att de faktauppgifter i debatterna, som jag uppmärksammade som mest tveksamma, båda kom från 2016.

En är det tidigare nämnda från Kristina Winberg ”70 procent av dem som kommer är inte flyktingar, det är ekonomiska migranter som är lycksökare”. Jag frågade SD:s presstjänst var uppgiften på 70 procent kom ifrån, och de trodde att det möjligtvis var en felsägning. Att hon egentligen syftade på ett uttalande från EU-kommissionens förste vice ordförande Frans

Timmermans från januari 2016 om att icke publicerade siffror från den Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån Frontex visar att 60 procent av de flyktingar som kommer till EU har ekonomiska skäl till sin flykt (det var för övrigt jag som nämnde det uttalandet i min fråga till presstjänsten). Oavsett vilket är det alltså en faktauppgift som i bästa fall är 10 procent fel och i sämsta fall inte har någon bäring alls. Retorikmässigt är det dock mer intressant att hon använder orden migranter och lycksökare. Migrant är per definition något annat än en flykting och anses inte ha samma skyddsbehov. Lycksökare står enligt Bonniers svenska ordbok för en ”person som vill komma upp sig i livet (på mer eller mindre hederligt sätt)”. Inget begrepp som tydligt skulle kunna pekats ut som kränkande, men samtidigt pågår mycket i undertexten eftersom det antyder en ohederlig och orättfärdig status för i detta fall 70 procent av de människor på flykt som söker sig till Europa.

Det andra exemplet kom från Kent Ekeröth och togs även det upp under Resultat, ”(...) hundratusentals människor som vi inte riktigt vet vem de är, var de kommer ifrån, har de kopplingar till terrorism, har de begått brott i hemlandet?”. Enligt SD:s presstjänst beräknar de dessa hundratusentals utifrån uppgifter i Migrationsverkets årsredovisning för 2012 att nio av tio asylsökande initialt inte har id-handlingar som godkänns av verket (Okänd, 2013, 22 feb) och att andelen för 2015 låg på åtta av tio (Brandel och Mårtensson, 2016, 4 jan). ”Med tanke på att 80-90 % av de som kommit varit ID-lösa är det därmed 80-90 % av de hundratusentals som kommit på senare år vi inte kan vara säkra på” skriver presstjänsten (F. Byström, pressekreterare för SD, mejl, 28 nov 2016). Om jag tolkar detta rätt finns det alltså faktamässig grund till Kent Ekeröths påstående. Men det verkar också bygga på att samtliga dessa 80-90 procent från de senaste åren beviljats uppehållstillstånd eller av annan anledning fortfarande befinner sig i Sverige, och att procentsatserna varit desamma alla år mellan de nämnda och även nu för 2016. Att på detta sätt göra en, om än indirekt, koppling mellan avsaknaden av id-handlingar och terrorism är också problematisk eftersom många människor på flykt saknar godkända id-handlingar helt enkelt för att de papper som utfärdas i de stater de kommer ifrån inte ses som tillräckliga av svenska staten, eller att de tvingades fly så snabbt att de inte hade möjlighet att få med sig några handlingar (TT, 2 jan 2016).

Sammanfattningsvis visar min undersökning ingen mängd av felaktiga faktauppgifter från SD:s debattörer. Deras anti-invandnings-retorik ligger istället i subtila användningar av begrepp med negativ klang, och försiktiga glidningar på sanningar som inte direkt kan motbevisas men inte heller tydligt bevisas.

9. SVAR PÅ FRÅGESTÄLLNING

a) Undersökningarna

Kvantitativa undersökningen: *Vilka har fått delta i SVT Aktuellts studiodebatter i frågor gällande invandring/flyktingar?*

Under den undersökta tidsperioden mars 2012 till mars 2016 hölls 51 debatter om invandring/flyktingar. Av de 102 deltagande debattörerna kom 78 från politiska partier (76 %), tio var journalister/debattörer (10 %), sex representerade olika organisationer (6 %), tre kom från olika myndigheter (3 %) och fem tillhörde kategorin övrigt (5 %). För de politiska partierna var fördelningen: S 20 debattörer, MP 13, M 12, SD och V 10 var, L 6, KD 4 och C 3 under de fyra åren (siffrorna är desamma i procent).

För fördjupning kring resultaten se kapitel 8, Resultat av undersökningen.

Kvalitativa undersökningen: *Finns det några faktorer i inramning, upplägg eller genomförande av studiodebatter kring invandring/flyktingar där SD deltagit, som tydligt påverkar hur debattörerna kommer till tals?*

Nej, några sådana tydliga faktorer har undersökningen inte kunnat visa på. Däremot finns det faktorer som skulle kunna ha en viss, möjlig påverkan, som vilken programledare och motpart debattörerna har. Exempelvis är vissa programledare mer aktiva och ställer många följdfrågor medan andra mer låter debattörerna tala och främst flyttar ordet dem emellan, och vissa debattörer är hetsiga och avbryter ofta medan andra väntar in att få ordet.

Vilken retorik har SD och motdebattörer använt sig av i dessa debatter och har den förändrats över tid?

För SD återkommer vissa budskap och begrepp genom hela tidsperioden. Tre huvudbudskap är:

- Hjälpa flyktingar i själva krisområdet eller intilliggande områden istället för i Sverige (försvinner i slutet av den studerade tidsperioden).
- Invandrings- och integrationspolitiken har hittills varit ansvarslös och misslyckad.
- Sverige har tagit emot för många vilket har splittrat samhället och gör att välfärden går på knäna.

Exempel på typiska citat är:

”Vi hjälper effektivare i närområdet. Det är väsentligt dyrare att hjälpa människor i Sverige.”

”Det är inte rimligt att ensamstående kvinnor ska försörja förmögna män från Syrien.”

”Välfärden håller på att krackelera.”

”Varenda integrationsåtgärd som har testats så här långt har misslyckats komplett.”

SD:s retorik har egentligen inte förändrats så mycket under perioden. Möjligtvis har den spetsats något genom att de i de senare debatterna inte längre pratar så mycket om att hjälpa flyktingar i deras närområde, vilket upprepades mycket och ofta under de första åren. Ett annat exempel på partiets mer uppskruvade tonläge är rättspolitiska talespersonen Kent Eke-roths förslag om att enbart svenska medborgare skulle ha rätt att demonstrera och att asyl-sökande skulle hållas i förvar, vilka debatterades i Aktuellt 2016-08-09.

Motdebattörernas retorik skiljer sig förstås åt beroende på vilket parti de tillhör. Men över-gripande kan man ändå se en intressant förändring i hur argumentationen gått från att Sverige behöver invandrare och ska fortsätta vara ett öppet land (2010, 2011), via behovet av lagliga vägar in i EU och att svenskar är stolta över att vi tar ansvar att hjälpa flyktingar (2014, 2015) till satsning på integration och välfärd, att EU måste klara upp fördelningen av flyktingar och att asylrätten ska värnas men ”alla ska inte stanna” (2016).

Ett typiskt citat från början av perioden är ”Jag är stolt över att vi är ett land som har en öppenhet” medan ett från slutet av perioden är ”Jag ser sjukvård som en investering. Kan man ge den tidigt (...) då innebär det också att man snabbare kan komma tillbaka i arbete” (med anledning av SD:s förslag att den som inte är svensk medborgare inte ska ha samma rätt till vård som svenska medborgare).

För ytterligare fördjupning se kapitel 8, Resultat av undersökningen.

b) Journalistiska presentationen

Hur går planeringen av studiodebatterna till – ämnen, val av deltagare?

Ämnena kommer antingen från planerade satsningar, som exempelvis reportageserier, vilka avslutas med ett studiosamtal, eller så är det dagsaktuella frågor som plockas upp på redak-tionens morgonmöte och sätts ihop under dagen. När det gäller deltagare är en tumregel att ha med så högt politiskt ansvariga som möjligt, som exempelvis en minister. Olika nivåer av deltagare kan också sätta som villkor för att vara med att de ska få möta någon på liknande nivå, som exempelvis partiledare från oppositionen som vill möta statsråd.

Hur gör man för att säkerställa att felaktig information inte sprids av debattdeltagarna?

Det finns inget specifikt kontrollsystem över vad som sägs i studiodebatterna. Ambitionen är att programledaren ska bemöta alla tveksamma uttalanden direkt och ställa följdfrågor. Men det är förstås omöjligt för dem att vara så pålästa i allt att de vet exakt vad som bör ifrågasättas. Om något uttalande gjorts som man reagerat på kan programmet ta in en rättelse senare i sändningen. Det kan även tas upp till diskussion vid den genomgång med redaktionen som hålls efter varje sändning, och utifrån det leda till att en uppföljning eller rättelse läggs in i nästa dags sändning.

Hur ser man på vilka politiska partier som får delta i vilka frågor (det vill säga hur gör man för att hålla sig till riktlinjerna om opartiskhet)?

Över en längre tid ska de olika partierna beredas utrymme i ungefärlig relation till sin storlek hos väljarna. Men utspel eller en kraftigt skild åsikt gentemot övriga partier i en specifik fråga kan i perioder ge ett visst parti ökat tillträde till debatterna. Detsamma gäller för dem som innehar en hög ansvarsposition i frågan. Annars säger både ansvarige utgivare och den programledare jag intervjuat att det är "en avvägning". "Det avgörs naturligtvis en hel del av vilka frågor olika partier har profilerat sig i, men det avgörs också av vilka delar av en fråga man väljer att ta upp", säger programledaren. Han exemplifierar med resultatet av senaste Pisa-undersökningen för skolan, som första kvällen debatterades av nuvarande och förre utbildningsministern, men vid en uppföljning om ökad ojämlikhet i skolan kvällen därpå kanske snarare skulle ha V på ena sidan.

Hur förhåller man sig till människors lika värde-principen i Radio- och tv-lagen när det gäller uttalanden i debattinslagen – särskilt aktuell i frågor kring invandring/ flyktingar?

Enligt ansvarig utgivare, programledare och programchefen för SVT Nyheter pågår en kontinuerlig diskussion kring hur debattörer som slirar i sitt språk på ett sätt som går emot människors lika värde ska hanteras. I princip krävs det dock ganska starka uttalanden för att redaktionen ska reagera med en rättelse eller ett avståndstagande. Istället jobbar man med att vidareutbilda och stödja programledarna i hur de ska bemöta tveksamma formuleringar och faktaframställningar direkt i debattsituationen.

För fördjupning av svaren se det journalistiska arbetet.

10. ETISKA OCH PUBLICISTISKA ÖVERVÄGANDEN

Som redovisats i inledningen och under Svårigheter och misstag i kapitel 6, hade jag en hypotes angående vad resultatet av min undersökning skulle bli redan innan jag påbörjade

den. Det innebar naturligtvis etiska och publicistiska problem utifrån risken att denna min förutfattade mening skulle påverka hur jag genomförde och tolkade undersökningen och dess resultat. En åtgärd för att minimera den risken har varit att jag lutat mig betydligt mer mot den kvantitativa än den kvalitativa undersökningen i slutsatser och i det journalistiska arbetet. Med detta inte sagt att jag misstror kvalitativa undersökningars förmåga att vara objektiva, utan mer att jag i detta specifika fall så mycket som möjligt ville undvika sådant som jag bedömde skulle kunna leda till ett ifrågasättande av hela arbetet.

I båda undersökningarna har jag också vinnlagt mig om att själv vara den främsta ifrågasättaren. Att hela tiden ställa mig frågan varför jag valt eller valt bort någonting (till exempel varför jag ansett att en diskussion inte kunnat klassificeras som debatt) eller tolkat något på ett visst sätt (till exempel att en debatt har en hetsig ton). Jag har via intervjuer gett ansvariga och andra representanter, som ansvarig utgivare och programledare för Aktuellt, möjlighet att kommentera och utveckla undersökningsresultaten och andra resonemang, och jag har sökt förklaringar och kommentarer från det parti som främst diskuteras, det vill säga SD. Jag har också haft flera personer med journalistbakgrund som kritiskt granskat mina journalistiska texter för att säkerställa att de är saklig uppbyggda.

11. FRAMTIDA UNDERSÖKNINGAR

Överhuvudtaget anser jag att mycket mer granskning borde göras av medier, deras val och vilka konsekvenser de valen får. Det är trots allt en samhällsgrupp som har mycket stor makt, även om den makten allt mer börjar splittras och tas över av enskilda aktörer.

I det här specifika fallet skulle man framöver kunna utvidga undersökningen till att gälla samtliga studiodebatter i Aktuellt som hållits under tidsperioden (eller en utökad tidsperiod), för att få fram en fullständig fördelning av ämnen och deltagare.

Ett annat spår skulle kunna vara att titta vidare på vilket utrymme invandrings- och flyktingfrågor har fått i media de senaste åren och på vilket sätt de har presenterats. Några undersökningar av den typen är redan på gång, till exempel från Institutionen för journalistik, medier och kommunikation vid Göteborgs universitet.

En jämförelse med miljö- och klimatfrågor av den typen jag ville göra (se kapitel 6, c) skulle också vara intressant. Särskilt med tanke på att de var så i ropet för några år sedan och att problemen med människans inverkan på miljö och klimat definitivt inte har minskat sedan dess.

12. UPPHOVSRÄTTSLIGA FRÅGOR

De bilder som används i den journalistiska presentationen är antingen pressbilder från SVT som jag fått tillstånd av deras pressavdelning att använda, fria pressbilder från Göteborgs universitet eller skärmdumpar av debattsituationer från klipp uppladdade på Youtube. I övrigt förekommer inget material i arbetet som behöver diskuteras ur upphovsrättslig synvinkel.

KÄLLFÖRTECKNING

Skriftliga källor

Altheide, D. (2011). *Qualitative Media Analysis*. London: SAGE Publications, Inc.

Asp, K. (2011). *Mediernas prestationer och betydelse: Valet 2010*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet.

Birgersson, P. (2016). Tid att hylla etablissemangen. *Ystads Allehanda*, s. 2.

Bourdieu, P. (1998). *Om Televisionen*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings bokförlag.

Brandel, T., Mårtensson, R. (2016, 4 feb). Åtta av tio flyktingar saknar id-handlingar. *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2016-12-27 från <http://www.svd.se/manga-flyende-saknar-id-handlingar>

Eriksson, G. (2002) *Den televiserade politiken. Studier av debatt- och nyhetsjournalistik*. Örebro: Universitetsbiblioteket.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wägnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Ewald, H. (2016, 30 sep). Bråket om Nya Tider för dig som inte hängt med. *Metro – Göteborg*, s. 14.

Fichtelius, E. (2016, 16 jan). Journalister ska inte ta hänsyn till konsekvenserna. *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2016-11-29 från <http://www.svd.se/journalister-ska-inte-ta-hansyn-till-konsekvenserna>

- Hansson, N. (2009). *Grävande journalistik*. Stockholm: Ordfront Förlag.
- Helin, J. (2016, 29 sep). SVT kan inte vara opartiska inför människors lika värde. *DN*, s. 6-7.
- Häger, B. (2012). *Problempartiet: Mediernas villrådighet kring SD valet 2010*. Stockholm: Stiftelsen Institutet för mediestudier.
- Jennische, A. (2016, 24 dec). Ny strid mot rätt till heltid i förskolan. *Vårt Kungsholmen*, s. 12.
- Johansson, F. (2016, 29 sep). Aktuellts inslag hånat på Twitter - SVT-debatten liknades vid ett internt personalmöte. *GT*, s. 15.
- Ledare (2016, 27 dec). Sverige sviker kvinnorna och barnen. *Dagens Nyheter*. Hämtad 2016-12-27 från <http://www.dn.se/ledare/huvudledare/sverige-sviker-kvinnorna-och-barnen/>.
- Lindquist, K. (2016, 24 sep). SVT sviker både sändningstillståndet och tittarna. *Dagens Nyheter*, s. 11.
- Ohlsson, J., Oscarsson, H., Solevid, M. (2016) *Ekvilibrium: SOM-undersökningen 2015* (SOM-rapport nr 66). Göteborg: SOM-institutet.
- Okänd. (2016, 21 dec). Bjöd in, portade – och bjöd in igen. *Dagens Media*, s. 32.
- Okänd. (2013, 22 feb). Nio av tio saknar giltig id-handling. *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2016-12-27 från <http://www.svd.se/nio-av-tio-saknar-id-handling>.
- Sandlund, E. (2016, 16 nov). Aktuellt befäste RFSU-monopol. *Dagen*, s. 2.
- Svahn, N. (2016). Janne VS Janne - Kritikstorm efter debatten om debatten i SVT: Verkar vara totalt kaos. *Aftonbladet*, s. 22.
- TT (2016, 2 jan) FN oroas av id-krav för flyktingar. *SVT Nyheter*. Hämtad 2016-12-27 från <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/fn-oroas-av-id-krav-for-flyktingar>

Westerståhl, J. (1997) Objektiv nyhetsförmedling. *Statsvetenskaplig tidskrift*, 3, 195-202.
<http://journals.lub.lu.se/index.php/st/article/viewFile/2850/2415>

Örnebring, H. (2001). *TV-parlamentet: Debattprogram i svensk TV 1956-1996*. Göteborg: Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

Muntliga källor

Citerade

Ekström, Mats. Professor i medie- och kommunikationsvetenskap, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. 2016-11-23. 031-786 12 31

Holmberg, Anders. Programledare Aktuellt, Sveriges Television. 2016-12-07. 08-784 00 00.

Johansson, Ulf. Ansvarig utgivare Aktuellt, Sveriges Television. 2016-12-02. 08-784 00 00.

Landahl, Eva. Programchef SVT Nyheter, Sveriges Television. 2016-12-06. 08-784 00 00.

Strömbäck, Jesper. Professor i journalistik, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. 2016-12-15. 031-786 49 34.

Ikke citerade

Ahlm, Kicki. Tidigare medarbetare Aktuellt, Sveriges Television. 2016-10-20. 0733-14 14 18.

Asp, Kent. Seniorprofessor, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. 2016-10-25. 031-786 12 28.

Johansson, Bengt. Professor, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. 2016-10-13. 031-786 49 84.

Martin, Jean-Luc. Sakkunnig, Flyktinggruppernas Riksråd (FARR). 2016-12-13. 08-710 02 45.

Webbsidor

Mediamätning i Skandinavien. (2013). *HotTop TV*. Hämtad 2016-11-30 från <http://hottotv.mms.se/>.